

curier

economic legislativ

raporturi de muncă

Aspecte privind soluționarea unor litigii de muncă de către organele administrative

În statul nostru socialist sarcina de soluționare a litigiilor de muncă este încredințată unor organe speciale de jurisdicție. Un rol important revine comisiilor de judecată, cărora legea le recunoaște plenitudinea de jurisdicție în materia litigiilor de muncă (art. 173 din Codul muncii).

Există însă unele litigii a căror soluționare temeinică nu ar putea fi realizată de către organele obștești de jurisdicție întrucât rezolvarea lor implică o reapreciere a măsurilor luate de către unitățile socialiste. Din această categorie fac parte și unele litigii privitoare la retribuirea muncii.

Potrivit art. 175 lit. d din Codul muncii, sînt de competența organelor de conducere colectivă sau a organului ierarhic superior „contestațiile în legătură cu acordarea de trepte și gradații de retribuire, împotriva diminuării retribuiții tarifare pentru neîndeplinirea integrală a sarcinilor de serviciu, precum și cu privire la acordarea premiilor și gratificațiilor”.

În legătură cu dispozițiile art. 175 lit. d. din Codul muncii se impune o primă observație, în sensul că prin edictarea acestora legiuitorul nu a urmărit ca toate litigiile privitoare la retribuirea muncii să fie soluționate de către organele menționate în textul citat. De aceea, prevederile art. 175 lit. d din Codul muncii nu trebuie interpretate izolat, ci în concordanță cu dispozițiile cuprinse în Legea nr. 57/1974 privitoare la retribuirea muncii.

În conformitate cu prevederile art. 208 din Legea nr. 57/1974: „Soluționarea contestațiilor personalului în caz de greșită aplicare a legii, în ceea ce privește retribuirea muncii, este de competența organelor de jurisdicție a muncii. Soluționarea contestațiilor împotriva modului în care au fost acordate treptele de retribuire ori gradațiile, a modului în care a fost stabilită majorarea sau diminuarea retribuiții tarifare în cazul depășirii sau nerealizării integrale a sarcinilor, precum și cu privire la acordarea premiilor, este de competența organului de conducere colectivă al unității sau al organului ierarhic superior dacă numirea personalului respectiv s-a făcut de către acest organ”.

Textul citat face o importantă distincție în legătură cu competența de soluționare a litigiilor privitoare la retribuirea muncii. Această distincție vizează litigiile care au ca obiect contestații privitoare la aplicarea greșită a legii și litigiile care au ca obiect contestarea unor măsuri ce implică o apreciere din partea unității.

Ori de câte ori, prin intermediul unei contestații, se susține că s-a procedat la o aplicare greșită a legii, competența va reveni comisiei de judecată sau instanței judecătorești, în funcție de valoarea litigiului. În consecință, într-o asemenea împrejurare organul de jurisdicție va exercita un veritabil control asupra legalității măsurilor luate de către unitate (v. S. Ghimpu și Gh. Mohanu, Litigiul de muncă, Editura științifică și enciclopedică, București 1975, p. 119). Dimpotrivă, organul de conducere colectivă sau organul administrativ ierarhic superior este competent să soluționeze numai litigiile limitativ prevăzute de lege și care implică o apreciere din partea unității (acordarea gradațiilor, premiilor, etc.). Astfel, în legătură cu diminuarea retribuiții trebuie să arătăm că organul de conducere colectivă sau, după caz, organul administrativ ierarhic superior va avea competența de a soluționa un atare litigiu ori de câte ori măsura respectivă s-a luat pentru neîndeplinirea sarcinilor de serviciu (v. Trib. Suprem, secț. civ. dec. nr. 1509 din 2 septembrie 1975, în C.D. pe anul 1975, pp. 206—207).

Pentru identitate de rațiune Legea nr. 57/1974 (art. 208) dispune că și litigiile privitoare la majorarea retribuiții pentru depășirea sarcinilor de serviciu, sînt de competența organului colectiv de conducere, respectiv a organului ierarhic superior.

Contestația împotriva modului în care a fost stabilită majorarea sau diminuarea retribuiții în cazul depășirii ori nerealizării integrale a sarcinilor de serviciu reprezintă o acțiune (v. în acest sens, dr. C. Jornescu, M. Goruneanu și C. Răchitan, În retribuția muncii, Cartea întreprinderii vol. VII, 1975, p. 304; D. Radu, Competența și procedura de soluționare a litigiilor de muncă de către instanțele judecătorești, Iași 1978, pp. 116—121), pusă de lege la dispoziția persoanelor față de care s-au luat asemenea decizii.

Această acțiune nu poate fi exercitată, după părerea noastră, de alte persoane decît acelea față de care unitatea a dispus majorarea, respectiv diminuarea retribuiții. Dacă, în privința contestațiilor privitoare la diminuarea retribuiții această soluție nu face nici-o înnoială, ce ar putea genera opinii diferite atunci cînd contestația se referă la majorarea retribuiții pentru depășirea sarcinilor de serviciu.

Intr-adevăr, se poate susține că de vreme ce unitatea a dispus majorarea retribuiții pentru depășirea sarcinilor de serviciu persoana în cauză nu mai poate justifica un interes ocrotit de lege pentru promovarea contestației. O asemenea susținere nu ar fi însă întemeiată. mijlocul procedural menționat — contestația — este pus la dispoziția persoanei care a beneficiat de majorarea retribuiții dacă aceasta nu este mulțumită de cuantumul majorării respective. O soluție contrară ar face practic inaplicabile dispozițiile art. 208 din legea nr. 57/1974, prevederi care acordă organelor administrative menționate competența de a soluționa contestațiile privitoare la modul în care a fost stabilită majorarea retribuiții. Aceasta deoarece alte persoane

decît titularul majorării retribuției, pentru depășirea sarcinilor de serviciu ar putea justifica un interes pentru promovarea contestației.

Din formularea legii (art. 175 lit. d din Codul muncii și art. 208 al. 2 din Legea nr. 57/1974) rezultă că obiectul contestației poate privi atît măsura luată de către unitate cît și cuantumul diminuării sau al majorării retribuției (v. C. Jornescu, M. Goruneanu și C. Răchitan, op. cit., p. 306).

În ceea ce privește contestațiile în legătură cu acordarea de trepte și gradații se ridică problema de a ști dacă acest mijloc procedural — contestație — poate fi folosit de către persoanele care nu au profitat de sporul respectiv sau, dimpotrivă, el poate fi exercitat numai de către beneficiarii unor asemenea măsuri.

În literatura de specialitate s-a opinat că ne aflăm în prezența unei căi de atac deschisă numai persoanelor promovate într-o nouă treaptă sau gradație, dar cărora nu li s-au acordat complet drepturile aferente (v. în acest sens, J.R. Urs, Gh. Tigăeru și C. Jornescu, Raporturi de muncă, vol. 3, editată de Revista economică, 1979, pp. 277—278). S-a argumentat în această privință că art. 175, lit. d din Codul muncii vizează o cale de atac — contestația — prin care se urmărește desființarea unei măsuri luate de către unitate față de contestator. Or, se remarcă că acordarea treptelor și gradațiilor de retribuire nu constituie un drept subiectiv pentru persoana încadrată în muncă. Într-adevăr, acordarea unei trepte sau gradații de retribuire reprezintă o simplă facultate asupra căreia sînt chemate să aprecieze organele de conducere ale unității. Așa fiind, se susține că nu ne aflăm în prezența încălcării unui drept subiectiv față de persoanele care au vocație pentru acordarea unor trepte sau gradații de retribuire.

În consecință, în opinia menționată persoanele care nu au beneficiat de acordarea unor trepte sau gradații de retribuire nu au calitatea necesară pentru exercitarea contestației.

După opinia noastră legiuitorul a deschis calea contestației tocmai în favoarea persoanelor care avînd vocație la gradații sau trepte de retribuire nu au beneficiat totuși de aceste măsuri.

Într-adevăr, în această materie, legea circumscrie competența organelor de conducere colectivă sau a organului ierarhic superior la contestațiile privitoare la modul „...în care au fost acordate treptele de retribuire ori gradațiile” (art. 208 al. 2 din Legea nr. 57/1974). Aceste organe sînt chemate să facă o reapreciere asupra persoanelor care îndeplinesc condițiile prevăzute de lege pentru a beneficia de trepte sau gradații.

Persoanele cărora li s-au acordat trepte sau gradații nu au deschisă calea contestației întrucît nu pot justifica un interes pentru promovarea acesteia. Facem precizarea că avem în vedere contestația reglementată în art. 175 lit. d din Codul muncii.

Se susține totuși că aceste persoane ar putea promova o atare contestație atunci cînd nu li s-au acordat integral drepturile aferente treptei sau gradației respective. În realitate, în acest caz este vorba de o aplicare greșită a legii deoarece persoanele în cauză au beneficiat de gradații sau trepte la retribuire dar nu au primit drepturile aferente. Observăm că într-o asemenea situație nu se mai pune problema unei aprecieri a organelor de conducere colectivă sau a organului ierarhic superior în legătură cu acordarea unei trepte sau gradații.

Așa fiind, în conformitate cu prevederile art. 208 al. 1 din Legea nr. 57/1974 competența de soluționare a contestației revine în acest caz instanței judecătorești sau comisiei de judecată, în funcție de valoarea litigiului (v. în acest sens, C. Bejenaru și O. Ionescu, Codul muncii pe înțelesul tuturor, Editura politică, ediția a II-a 1976, p. 214).

Soluția este identică și atunci cînd contestația are ca obiect menținerea treptei sau gradației obținute și apărarea de obligația de a restitui unele diferențe bănești (v. Trib. Suprem, secț. civ. dec. nr. 1958 din 5 septembrie 1974, în R.R.D., nr. 7/1975, pp. 69—70).

Iată de ce persoanele cărora li s-au acordat trepte sau gradații nu pot formula contestații în fața organelor de

conducere colectivă sau a organului administrativ ierarhic superior.

În consecință, așa cum am subliniat deja, contestația la care se referă art. 175 lit. d din Codul muncii constituie un mijloc procedural pus numai la dispoziția persoanelor care nu au beneficiat de trepte ori gradații de retribuire (deși îndeplineau condițiile prevăzute de lege).

Socotim că legea este destul de clară în această privință și aceasta rezultă tocmai din formularea potrivit căreia sînt de competența organelor de conducere colectivă sau a organului administrativ ierarhic superior contestațiile în legătură cu acordarea de trepte și gradații de retribuire. Cu alte cuvinte legea se referă la măsura ce urmează a fi luată de către unitate (acordarea treptei sau gradației) nu și la drepturile aferente acestora (sporul de retribuire).

Interpretarea preconizată în rîndurile de față este în concordanță cu principiile procedurale în materie. Într-adevăr, legea ocrotește nu numai drepturile subiective ci și interesele legitime ale cetățenilor. Iată de ce, contestația poate fi promovată de către persoanele care nu au beneficiat de trepte ori gradații de retribuire deși acestea nu sînt titulare ale unor drepturi subiective. Interesul acestora de a acționa este însă incontestabil.

Adoptarea unui punct de vedere contrar ar conduce la concluzii inacceptabile. Într-o astfel de interpretare persoanele care nu au beneficiat de trepte ori gradații n-ăr avea la dispoziție nici-o cale procedurală pentru a ataca măsurile luate de către unitate în această materie. O asemenea soluție nu ar fi de natură să promoveze principiile de echitate socială în activitatea organelor de conducere ale unităților socialiste. S-ar deschide astfel calea exercitării arbitrării a unor atribuții ale unității cunoscut fiind faptul că persoanele care nu au beneficiat de trepte ori gradații nu au la dispoziție nici-un mijloc procedural pentru a solicita desființarea acestor măsuri.

Cît privește procedura de soluționare a litigiilor mai sus-menționate este necesar să subliniem că organele de conducere colectivă și organul administrativ ierarhic superior, sînt investite cu atribuții jurisdicționale și fac parte, sub acest aspect, din același sistem cu instanțele judecătorești (v. Trib. Suprem, secț. civ. dec. nr. 187 din 21 ianuarie 1974 în C.D. pe anul 1974, p. 228; decizia de îndrumare nr. 3 din 29 mai 1976, în C.D. pe anul 1976, p. 31). Caracterizarea făcută de către Tribunalul Suprem, cu referire specială la organele administrative ierarhic superioare, este valabilă pentru identitate de rațiune și în privința organelor de conducere colectivă. Așa fiind, organele menționate au unele drepturi și obligații similare celor care revin instanțelor judecătorești.

Prima obligație a organelor de conducere colectivă și a organului ierarhic superior în legătură cu contestațiile promovate de către persoanele interesate este aceea de a-și verifica competența. În ipoteza în care aceste organe nu sînt competente ele urmează să se desesizeze și să trimită contestația instanței de judecată sau organului competenț potrivit legii. Precizăm în acest sens că hotărîrea de declinare a competenței se pronunță de către organul colectiv de conducere sau, după caz, de către organul administrativ ierarhic superior iar nu de către conducătorul acestora.

De asemenea, organele de conducere colectivă sau organul administrativ ierarhic superior au obligația de a verifica dacă contestația a fost introdusă în termenul prevăzut de lege. Potrivit art. 176 din Codul muncii organele de jurisdicția muncii trebuie sesizate, de către persoanele interesate, în termen de 30 de zile de la data comunicării sau de la data cînd cel interesat a luat cunoștință de măsura sau împrejurarea care a determinat litigiul.

Procedînd la soluționarea contestației organul competent va urmări respectarea principiilor fundamentale privitoare la înfăptuirea justiției: stabilirea adevărului, legalitatea socialistă, respectarea dreptului de apărare etc. (v. S. Ghimpu, și Gh. Mohanu, op. cit., p. 108).

Art. 175 al. 2 din Codul muncii statormicește un termen de 30 de zile pentru soluționarea contestațiilor. Socotim că acest termen începe să curgă de la data înregistrării contestației la registratura generală a unității. Sub aspectul

naturii sale juridice termenul de 30 de zile este un termen de recomandare, el fiind prevăzut de lege pentru soluționarea operativă a litigiilor de muncă. Nerespectarea acestui termen nu poate produce consecințe procedurale cu privire la soluționarea contestațiilor.

Hotărârea urmează a fi adoptată de către organul competent cu majoritate simplă de voturi. Ea constituie un act cu caracter jurisdicțional. Așa fiind, organele de conducere colectivă și organele ierarhic superioare trebuie să-și motiveze hotărârile pronunțate în litigiile de muncă. În fine, hotărârile pronunțate de organele menționate se bucură de autoritatea lucrului judecat, fiind definitive.

dr. Ioan LEȘ

Drepturi și obligații decurgând din contractele de muncă

sporul de vechime neîntreruptă în unitate

Persoanele încadrate în muncă din toate sectoarele de activitate, muncitori (calificați și necalificați) și personal TESADP, cu excepția categoriilor prevăzute în art. 66 alin. 2 din Legea nr. 57/1974, beneficiază, în raport cu vechimea neîntreruptă în aceeași unitate, de un spor la retribuție astfel:

între 5—10 ani	3%
de la 10—15 ani	5%
de la 15—20 ani	7%
peste 20 ani	10%

Conf. art. 66 alin. 2, pentru personalul unităților din industria minieră, pentru muncitorii, mecanicii de locomotivă și personalul operativ din unitățile de exploatare a căilor ferate subordonate M.T.Tc. a căror activitate este direct legată de siguranța circulației, precum și pentru docheri, conducători de utilaje portuare și operatori de dană, sporul se calculează astfel:

Personalul din unități miniere ce lucrează la suprafață	Pentru restul personalului	
între 1—5 ani	2%	3%
de la 5—10 ani	3%	5%
de la 10—15 ani	5%	7%
de la 15—20 ani	7%	9%
peste 20 ani	10%	12%

Personalul din alte sectoare de activitate, retribuit pe baza rețetelor tarifare din industria minieră, beneficiază, după caz, de sporul de vechime neîntreruptă în aceeași unitate, după cum lucrează la suprafață sau în subteran.

Persoanele, care în cursul unei luni, sau una sau mai multe absențe nemotivate, pierd sporul de vechime neîntreruptă pentru acea lună.

Sporul de vechime se calculează asupra retribuției tarifare convenite pentru timpul efectiv lucrat în regim normal de lucru (6—10 ore pe zi, în raport de reglementările respective).

Dacă o persoană lipsește motivat (se află în incapacitate temporară de muncă, în concediu de odihnă etc.) primește numai o parte din retribuția tarifară lunară iar sporul se acordă proporțional cu aceasta.

Pentru femeile care beneficiază de pauze pentru alimențarea și îngrijirea copilului, potrivit art. 156 Codul muncii, sporul se calculează asupra retribuției tarifare (pentru timpul lucrat efectiv la care se adaugă timpul pauzelor acordate). Dacă ele lucrează cu program de lucru redus, la cererea lor (6 ore pe zi), sporul se calculează asupra întregii retribuții, nefiind afectat de durata muncii. Cele care lucrează cu 1/2 normă, având copii pînă la 6 luni (art. 158 Codul muncii) sporul se va acorda în proporție de 50%, ca și retribuția.

Pentru orele nelucrate, fără voia personalului unității, care se plătesc în proporție de 75% din retribuția tarifară de încadrare în baza art. 86 Codul muncii, sporul se calculează și asupra retribuției corespunzătoare orelor nelu-

crate, acestea neavînd consecințe asupra sporului de vechime.

Sporul de vechime nu este influențat nici de adaosul sau de diminuarea retribuției, în raport de depășirea sau ne-realizarea indicatorilor de plan sau sarcinilor proprii.

În calculul vechimii neîntrerupte în aceeași unitate se includ toate perioadele care, potrivit legii sînt considerate vechime în muncă (timpul cît este în incapacitate temporară de muncă, în concediu de odihnă, de studii, în concedii fără plată de pînă la 30 zile în cursul unui an calendaristic, efectuează serviciul militar, se află în concediu fără plată prevăzut de Decretul nr. 283/1974).

Sporul de vechime nu se aplică și asupra drepturilor realizate prin efectuarea orelor suplimentare deoarece nu se calculează spor la spor.

Sporul de vechime neîntreruptă se ia în calculul ajutoarelor materiale pentru incapacitate temporară de muncă, în stabilirea indemnizației pentru concediul de odihnă și în calculul despăgubirii ce se acordă ca o consecință a anulării desfacerii contractului de muncă sau după încetarea suspendării din funcție.

Este inclus în totalul veniturilor supuse urmăririi prin rețineri, în cadrul răspunderii materiale.

Sporul de vechime fiind condiționat de cuantumul retribuției tarifare, orice diminuare a acesteia ca urmare a aplicării unei sancțiuni disciplinare în baza art. 100 alin. 1 lit. c—e Codul muncii, are ca rezultat și reducerea corespunzătoare a sporului.

Vechimea neîntreruptă se calculează în ani impliniți, sporul plătindu-se cu începere din prima zi a lunii următoare. În cazul cînd dreptul se naște la 1 al lunii, se plătește chiar din luna respectivă.

Se plătește la finele lunii, chiar dacă plata retribuției se face săptămînal sau chenzinal.

Încasarea necuvenită a sporului pentru vechimea neîntreruptă în unitate naște obligația beneficiarului de a restitui sumele în termen de 1 an de la fiecare încasare, angrenînd totodată răspunderea materială a celor vinovați de efectuarea plății.

Reglementare: art. 88 Codul muncii, art. 66 și 196 Legea 57/1974, anexa 14 a Decretului nr. 100/1979.

prezentarea absolvenților învățămîntului superior — cursuri de zi — la unitatea unde au fost repartizați

Absolvenții învățămîntului superior — cursuri de zi — sînt obligați să se prezenta la unitățile socialiste în termen de o lună de la data repartizării, cu excepția celor repartizați în învățămînt, care se vor prezenta la 1 septembrie al anului în care au fost repartizați.

Absolvenții care îndeplinesc serviciul militar vor înștiința despre aceasta, în scris, unitatea socialistă și se vor prezenta la posturi în cel mult 20 de zile de la data la care a încetat îndeplinirea obligațiilor militare.

Absolvenții care nu se prezintă la unitatea socialistă la care au fost repartizați, în termenul legal, sînt obligați la plata unei penalități civile de 5.000 lei, în cazul absolvenților facultăților cu durata studiilor mai mică de 4 ani, sau 8.000 lei, în cazul absolvenților cu durata studiilor de cel puțin 4 ani. În cazul efectuării parțiale a stagiului, penalitatea se reduce proporțional cu perioada de stagiu efectuată. Plata penalității nu scutește absolventul de efectuarea stagiului.

Neprezentarea la unitatea socialistă la care au fost repartizați sau întreruperea efectuării stagiului se constată și penalitatea civilă se stabilește prin proces-verbal încheiat de conducerea acesteia.

Procesul verbal se comunică absolventului. Acesta poate fi contestat în termen de 15 zile de la comunicare.

În cazul cînd absolventul se prezintă în termen de 30 de zile de la rămînerea definitivă a procesului verbal de aplicare a penalității civile (prin necontestare sau prin respingerea contestației), la unitatea socialistă la care a fost repartizat, el este scutit de plata penalității.

Reglementare: art. 11, 20, 21 Decretul nr. 54/1975.

rambursarea cheltuielilor de transport absolvenților învățământului superior cursuri de zi

Absolvenții învățământului superior — cursuri de zi — care la data repartizării au domiciliul în altă localitate decât aceea în care funcționează unitatea socialistă la care au fost repartizați, primesc, la prezentare, la cerere sau din oficiu, costul transportului de la domiciliu la locul de muncă pentru ei, membrii familiei și gospodăria lor. Membrii familiei, în înțelesul legii sînt soțul sau soția, copiii, precum și părinții aflați în întreținerea absolventului. Dovada situației familiei trebuie făcută de absolvent.

Obligația unității de a suporta cheltuielile de transport se consideră îndeplinită în total sau în parte, după caz, în măsura în care aceasta i-a pus la dispoziție în mod gratuit mijloacele de transport necesare (inclusiv benzină, conducător auto etc.).

În cazul în care este posibilă utilizarea mai multor mijloace de transport, se vor rambursa cheltuielile corespunzătoare mijlocului de transport cel mai avantajos ca timp sau bani (pct. 21 Norme 11850/1963).

Reglementare: art. 14 Decretul nr. 54/1975.

indemnizația de instalare a absolvenților învățământului superior — cursuri de zi

Absolvenții învățământului superior cursuri de zi, cu examen de diplomă, repartizați în comune rurale sau suburbane, care au avut domiciliul în alte localități, au dreptul să primească, la prezentarea la post, o indemnizație de instalare egală cu retribuiția tarifară lunară, fixată pentru primul an de activitate în funcția îndeplinită.

Indemnizația de instalare se acordă cu condiția ca absolventul să-și stabilească domiciliul efectiv în localitățile în care au sediul unitățile la care au fost repartizați.

Indemnizația nu se restituie în cazul în care cel încadrat își efectuează stagiul în unitatea la care a fost repartizat.

Absolvenții care au încasat indemnizația de instalare și părăsesc în timpul stagiului unitățile socialiste la care au fost repartizați sînt obligați a restitui integral indemnizația încasată. Această obligație nu o au cei ce sînt transferați în interesul serviciului.

Indemnizația nu este inclusă în retribuiția medie care se ia în calculul drepturilor pentru concediul de odihnă și nici în despăgubirea cuvenită celui suspendat în funcție și ulterior reintegrat sau în cazul anulării desfacerii contractului de muncă. Nu se include nici în suma supusă reținerilor pe baza deciziei de imputare ori a angajamentului de plată.

Urmărirea silită a indemnizației de instalare sau a ratelor nerestituite se efectuează în baza procesului verbal întocmit de conducerea unității prin care se constată că cel în cauză a părăsit unitatea. Procesul verbal necontestat în termenul legal sau cel rămas definitiv prin respingerea contestației constituie titlu executor.

Reglementare: art. 14, 20 și 21 din Decretul nr. 54/1975.

avansul în numerar pentru deplasare, dețasare și transferare în interesul serviciului

● **Avansul pentru deplasare și dețasare.** Persoanele încadrate în muncă, pe baza unui contract de muncă pe durată nedeterminată sau determinată, ori aflate în perioadă de încercare (înăuntrul termenului de încercare), au dreptul ca să primească la plecarea în delegare sau dețasare un avans în numerar care nu poate depăși totalul drepturilor ce li se cuvin pe maximum o lună (plata transportului, diurna, indemnizația și cazarea).

Avansul poate fi acordat cu cel mult 2 zile lucrătoare înainte de plecare, cu excepția sumelor solicitate pentru procurarea biletelor de călătorie cu mijloace de transport cu locuri rezervate, care se eliberează cu cel mult 10 zile înainte de data plecării.

Nu se poate acorda un nou avans persoanelor care nu au justificat integral avansul primit anterior cu următoarele excepții: cînd durata delegației prevăzute inițial a fost prelungită, cînd avansul a fost acordat pentru procurarea biletelor de călătorie cu mijloace de transport cu locuri rezervate sau a cazurilor prevăzute prin normele elaborate de organele centrale competente.

Avansul nu se poate transmite de la titular la o altă persoană.

Sumele necheltuite din avans se depun la casierie cel mai tîrziu în cursul zilei lucrătoare următoare înapoierii din delegație, iar justificarea cheltuielilor trebuie făcută în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la sosirea din deplasare, exclusiv ziua sosirii.

Pentru acordarea și justificarea avansurilor se folosește formularul „Ordin de deplasare” sau alte documente legale.

Titularul de avans este obligat ca în termenul de mai sus să întocmească și să depună, la compartimentul financiar-contabil al unității, decontul de cheltuieli în care să fie înscrise toate documentele justificative pe care le va anexa.

În cazul în care titularul de avans întocmește și prezintă deconturi incomplete sau anexează documente nevalabile, avansurile se consideră justificate numai cu valoarea documentelor valabile.

Titularii de avans care nu depun în termen deconturile pentru justificarea avansurilor, împreună cu documentele justificative, sau nu restituie în termen sumele rămase necheltuite, sînt obligați a plăti o penalizare de 0,50% asupra avansului primit sau asupra sumelor nerestituite în termen, după caz, pentru fiecare zi de întîrziere.

Suma percepută ca penalizare nu poate depăși debitul datorat.

Penalizarea de 0,50% pe zi de întîrziere se calculează și asupra sumelor primite drept avans, în cazul în care nu au fost restituite cel mai tîrziu a doua zi de la data cînd titularul de avans a fost înștiințat că deplasarea a fost aminată sau revocată.

În cazul în care decontarea cu întîrziere a avansului se datorează unor cauze cum sînt: suspendarea circulației mijlocului de transport, îmbolnăvirea titularului de avans sau altor asemenea cazuri în care nu se poate reține culpa celui în cauză, conducătorul unității, pe baza propunerii făcute de conducătorul compartimentului financiar-contabil, va stabili că nu este cazul să se aplice penalizări de întîrziere.

Dacă titularul de avans nu a justificat avansul primit sau nu a depus sumele rămase necheltuite la termenele stabilite ori pînă la data întocmirii statului de retribuiții, acestea, inclusiv penalizarea aferentă, se rețin din retribuiția celui în cauză, fie pe baza dispoziției conducătorului compartimentului financiar-contabil, fie a unei decizii de imputare emisă în condițiile legii. Dacă titularul de avans a părăsit unitatea, datoria se va urmări și pe baza unui titlu executor notarial.

Avansurile cuvenite pentru perioadele de deplasare sau dețasare care depășesc primele 30 de zile, pot fi trimise prin poștă.

Reglementare: art. 29—32 și 34—38 din Regulamentul operațiilor de casă ale unităților socialiste aprobat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 209/1976.

● **Avansul în numerar în cazul transferului în interesul serviciului.** Personalul transferat în interesul serviciului în altă localitate, precum și personalul mutat în cadrul aceleiași unități, dar în altă localitate are, printre alte drepturi și dreptul la rambursarea costului transportului pentru el și membrii familiei sale, precum și pentru gospodăria sa. Costul transportului se avansează persoanei transferate — la cerere sau din oficiu — de unitatea de la care se transferă cel în cauză. Rambursarea sumei se efectuează de către unitatea la care are loc transferul.

Nerestituirea avansului de către titular în cazul în care transferul nu se mai efectuează sau nejustificarea în termen a sumelor cheltuite, nu determină aplicarea de penalități de 0,50% pe zi de întârziere, prevăzute expres de Regulamentul aprobat prin Decretul nr. 209/1976 numai în cazul avansului pentru deplasare (Trib. Supr. sect. civ. nr. 371/1971 în C.D. pe anul 1971, pronunțată în perioada aplicării H.C.M. nr. 858/1957, dar care își păstrează valabilitatea și sub actuala reglementare).

Reglementare: art. 75 din Legea nr. 57/1974.

echipamentul de lucru

Persoanele încadrate în muncă au dreptul, în raport cu condițiile în care se desfășoară activitatea, la echipament de lucru, potrivit legii. Echipamentul de lucru are rolul de a preveni uzura prematură sau murdărirea excesivă, în procesul de muncă, a îmbrăcăminte și a încălțăminte personale.

În normativul republican aprobat prin Ordinul ministrului muncii nr. 9 din 21 ianuarie 1972, cu aplicare de la 1 ianuarie aceleiași an, sînt stabilite meseriile, specialitățile, funcțiile și condițiile de muncă care dau dreptul la echipament de lucru, precum și durata de folosire a acestuia.

Acordarea unui anumit sortiment de echipament nu este obligatorie decît în măsura în care condițiile de desfășurare a muncii la locul de producție justifică dotarea personalului cu echipament de lucru. Atunci cînd o persoană nu-și desfășoară activitatea în mod permanent în condiții care impun acordarea echipamentului, de exemplu execută lucrări întîmplătoare sau de intervenție, echipamentul i se acordă în mod temporar. În asemenea cazuri, echipamentul va fi cel adecvat, în așa fel ca executarea lucrărilor să aibă loc în condiții de securitate deplină. Acordarea temporară a echipamentului se stabilește de conducerea unității, respectiv a secțiilor și sectoarelor de producție. Echipamentul de lucru se folosesc numai în timpul programului.

Nu este permisă înlocuirea echipamentului de protecție cu cel de lucru. Echipamentul de lucru se pune la dispoziția personalului permanent din prima zi de activitate la locurile de muncă în care a fost repartizat sau i s-a permis accesul. Prima zi de activitate se consideră după încheierea perioadei de probă.

Brigadierii și șefii de echipă chiar neprevăzuți în mod distinct în normativ, primesc, de asemenea, echipamentul de lucru stabilit pentru meseria și condițiile în care lucrează, fiind dotați ca și ceilalți membri ai echipei.

În cazul în care unele meserii sau funcții nu sînt prevăzute de normativul republican (urmăre a apariției lor ulterioare sau a unor noi condiții de muncă), unitățile au obligația să se adreseze organului tutelar, în vederea completării Normativului de către Ministerul Muncii. Instrucțiunile prevăd ca pînă la primirea aprobării, unitățile pot acorda asemenea echipament, în mod temporar, maximum 3 luni.

Dacă unele meserii se exercită în condiții care duc la o murdărire excesivă a echipamentului de lucru se pot acorda două bucăți din sortimentele respective, cazuri în care se dublează durata de folosire prevăzută pentru o singură bucată. Dacă o persoană execută permanent două meserii care se desfășoară în condiții diferite, urmează să fie dotată cu echipamentul prevăzut, pentru meseria de bază, urmînd să primească în plus eventualele sortimente suplimentare de echipament prevăzut pentru cealaltă meserie.

Este normal ca în acele cazuri în care personalul lucrează cu program prelungit, să se modifice și durata de folosire a echipamentului. De aceea, prin instrucțiuni se prevede că durata normală se reduce proporțional cu timpul lucrat în plus, după următorul calcul: numărul de ore lucrate în plus săptămînal se raportează la 48 de ore, obținîndu-se pro-

centul de reducere a duratei. Prevederea de mai sus nu se aplică însă acelor unități care obțin aprobări pentru efectuarea unui număr limitat de ore suplimentare.

Echipamentul de lucru se procură de către unitate și se distribuie personalului permanent, acesta urmînd să suporte 50% din prețul de achiziție, în cel mult 6 rate lunare.

La cererea personalului permanent și a ucenicilor care se califică la locul de muncă al cărui echipament de lucru s-a degradat înainte de termen, unitatea va putea procura și distribui un alt echipament la preț cu amănuntul, reținînd integral valoarea în cel mult 3 rate lunare. Persoanei căreia îi încetează activitatea i se va reține diferența neamortizată din contribuția unității la achiziționarea echipamentului de lucru, acesta devenind proprietatea sa. Suma neamortizată se va calcula pe baza diferenței între timpul normat și cel scurs pînă la încetarea activității. Cheltuielile pentru echipament vor fi diminuate cu sumele astfel recuperate. În caz de necesitate unitatea va putea reține echipamentul de lucru a cărui durată de utilizare nu a expirat, compensîndu-se persoanei diferența neamortizată din contribuția proprie la procurarea acestuia.

Întreținerea și repararea echipamentului de lucru se face de beneficiari. În locurile de muncă în care echipamentul de lucru se murdărește cu substanțe care nu permit spălarea la domiciliu, curățarea acestuia se asigură gratuit de către unitate. Cazurile respective se stabilesc de biroul executiv al consiliului oamenilor muncii, cu acordul comitetului sindicatului.

Nerespectarea obligațiilor privind acordarea echipamentului de protecție și a echipamentului de lucru, precum și nerespectarea obligațiilor privind corecta folosire, păstrare, întreținere, denocivizare și reparare a acestuia, constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 200 la 500 lei.

Reglementare: art. 141 Codul muncii, art. 1 lit. g, art. 4 lit. f, Legea nr. 1/1970, H.C.M. nr. 304/1975 și H.C.M. nr. 2494/1969, art. 4 lit. i.

echipamentul de protecție

Persoanele încadrate în muncă au dreptul, în raport cu condițiile în care își desfășoară activitatea, la echipament de protecție gratuit. Echipamentul de protecție constituie unul din mijloacele individuale de prevenire a accidentelor de muncă și a îmbolnăvirilor profesionale.

Personalul nu poate renunța la folosirea echipamentului de protecție pentru ca, utilizînd echipament propriu, să solicite unității contravaloarea acestuia.

Meseriile, specialitățile, funcțiile și condițiile de muncă care dau dreptul la echipament de protecție sînt stabilite prin normativul republican pentru acordarea echipamentului de protecție și de lucru, aprobat de Ministerul Muncii, prin Ordinul nr. 9 din 21 ianuarie 1972 cu consultarea Consiliului Central al U.G.S.R. intrat în vigoare de la 1 ianuarie 1972. Unitățile nu pot acorda echipament de protecție persoanelor care exercită alte meserii, specialități sau funcții, ori lucrează în alte condiții de muncă decît cele prevăzute de Normativ, în caz contrar vinovații suportînd contravaloarea.

Unitățile sînt obligate să pună la dispoziția persoanelor îndreptățite echipament de protecție din prima zi de activitate, la locurile de muncă în care au fost repartizate, sau li s-a permis accesul. El se utilizează numai în timpul programului de lucru. Prezența la lucru sau încredințarea de sarcini este interzisă persoanelor îndreptățite la echipament de protecție, fără echipamentul corespunzător. Se utilizează exclusiv în timpul programului de lucru.

Primesc echipament de protecție, ca și muncitorii:

— maistrii, tehnicienii, inginerii și alte persoane care conduc direct sectoarele de producție și care-și desfășoară activitatea în aceleași condiții de lucru cu muncitorii. El primesc echipamentul de protecție al meseriei, specialității sau funcției de la locul de muncă unde lucrează;

— brigadierii și șefii de echipă, neprevăzuți în mod distinct în normativ, dacă lucrează în condițiile de muncă, în specialitățile sau în meseriile pentru care se prevede echipament de protecție;

— personalul de cercetare și din învățământ care efectuează lucrări practice de laborator, dacă pentru respectiva meserie de profil se prevede echipament de protecție.

Beneficiază de echipament de protecție și personalul de îndrumare și control, din afară și din cadrul unității, în raport cu condițiile de la locurile de muncă în care urmează să-și desfășoare activitatea.

Elevii și studenții în perioada de practică în producție beneficiază de echipament de protecție, corespunzător condițiilor în care urmează să lucreze, precum și ucenicii care se califică la locul de muncă.

Persoanele delegate și detașate au dreptul la echipament de protecție în raport cu condițiile de muncă în care activează.

Echipamentul de protecție este proprietatea unității și se acordă în folosință gratuită persoanelor îndreptățite, care sînt obligate să-l întrețină numai la efectuarea lucrărilor pentru care a fost acordat, să-l întrețină în mod corespunzător și să-l restituie la încetarea activității în unitate sau la trecerea în alt loc de muncă unde nu este prevăzut un asemenea echipament.

Durata fiecărui sortiment de echipament de lucru este stabilită în Normativul citat. Unitatea nu poate scurta durata de folosire.

În cazurile în care personalul lucrează cu program prelungit, durata normală se reduce proporțional cu timpul respectiv. Durata normală a echipamentului nu se reduce în unitățile care obțin aprobări pentru efectuarea unui număr limitat de ore suplimentare.

În cazul cînd echipamentul de protecție a devenit inutilizabil înainte de expirarea termenului de folosință prevăzut în normativ, datorită unor cauze neimputabile, unitatea va pune la dispoziție un alt echipament. Dacă degradarea echipamentului de protecție s-a produs din vina persoanei beneficiare, unitatea va acorda imediat un alt echipament, imputîndu-i contravaloarea după scăderea uzurii normale, pînă în momentul înlocuirii. În același mod se procedează și în cazul pierderii acestui echipament.

În cazul apariției unor meserii neprevăzute în normativul republican, precum și a unor noi condiții de muncă ce ar îndreptăți acordarea echipamentului de protecție, pînă la rezolvarea cererii de completare a normativului de către organele competente, unitățile pot acorda echipamentul necesar cu caracter temporar, dar nu mai mult de 3 luni.

Tot temporar trebuie acordat echipament de protecție în cazul efectuării unor intervenții pentru remedierea avariilor, accidentelor tehnice sau pentru lichidarea unor contaminări cu substanțe radioactive sau germeni patogeni.

Este interzisă înlocuirea echipamentului de protecție cu echipament de lucru.

Nerespectarea obligațiilor privind acordarea echipamentului de protecție și a celor referitoare la corecta folosire, păstrare și reparare, constituie contravenții și se sancționează cu amendă de la 200—500 lei.

Reglementare: a art. 141. Codul muncii, art. 1 lit. g și art. 4, lit. f Legea nr. 1/1970, H.C.M. nr. 304/1975, Normativul aprobat prin ordinul ministrului muncii nr. 9 din 21 ianuarie 1972 și H.C.M. nr. 2494/1969 art. 4, lit. i.

acordarea materialelor igienico-sanitare

Materialele igienico-sanitare constituie mijloace necesare igienei individuale și pentru protecția pielii în vederea prevenirii îmbolnăvirilor profesionale la personalul care lucrează în activități unde se produce contaminarea pielii și mucoaselor cu substanțe toxice, pulberi sau agenți patogeni.

Unitățile sînt obligate să acorde gratuit materialele igienico-sanitare, pe baza criteriilor stabilite de Ministerul Sănătății.

Beneficiază :

— personalul propriu, indiferent de durata contractului de muncă, precum și cei ce se află în perioada (termen) de încercare și în perioada de probă ;

— persoanele delegate sau detașate în vederea efectuării unor lucrări temporare ;

— elevii și studenții în perioada de practică în producție ;

— tinerii care se califică prin ucenicie la locul de muncă.

Fac parte din categoria materialelor igienico-sanitare :

— unguente, alifii și alte substanțe folosite pentru protecția pielii împotriva agenților agresivi la locul de muncă (acizi, baze etc.) ;

— materialele pentru igiena corporală (săpun, perii de unghii, pastă și periute de dinți, prosoape etc.) ;

— aparatura și substanțele necesare pentru dezinfecția și deratizarea unităților.

Neacordarea materialelor igienico-sanitare de către persoanele cu astfel de atribuții constituie abatere disciplinară.

Reglementare: art 1. lit. g și art. 4 lit. f din Legea nr. 1/1970, H.C.M. nr. 304/1975, anexa la H.C.M. nr. 1672/1974, cap. III, lit. B

instrucțiunea de protecție a muncii

Conducerea unităților au obligația să ia măsuri ca persoanele încadrate în muncă să cunoască temeinic normele de securitate și igienă a muncii, pe care trebuie să le respecte în desfășurarea activității lor.

Persoanele încadrate în muncă sînt obligate să urmărească și să respecte integral normele de securitate și de igienă a muncii la locurile unde își desfășoară activitatea.

Instrucțiunea de protecție a muncii constituie în același timp un drept și o obligație a persoanelor încadrate în muncă. Instrucțiunea este necesar să fie înlocuită, cînd și celor cu experiență înaltă în cîmpul muncii. Instruirea este obligatorie și necesară pentru toate categoriile de personal, cu condiția ca ea să se facă diferențiat, în raport cu calificarea și locul de muncă.

Instrucțiunea de protecție a muncii cuprinde 3 faze : instrucțiunea introductivă generală, instrucțiunea la locul de muncă și instrucțiunea periodică.

Instrucțiunea introductivă generală se face : persoanelor nou încadrate ; celor transferați, detașați ; ucenicilor, elevilor și studenților repartizați pentru efectuarea practicii în producție ; celor care au suferit accidente de muncă, cu incapacitate temporară ; persoanelor care fac vizite cu caracter didactic în unități productive ; oricărei persoane care nu este încadrată în unitate și i se permite accesul.

Instrucțiunea introductivă generală se face de către cadre tehnice de specialitate, stabilite prin decizie de conducerea unității și poate dura de la 8 ore pînă la 2 zile sau chiar mai mult, dacă necesitățile o cer.

În prima parte a instrucțiunii se arată regulile de protecție a muncii și contribuția pe care aceste reguli o au în prevenirea accidentelor și îmbolnăvirilor ; de asemenea, li se prelucrează dispozițiile respective din Codul muncii și din regulamentul de ordine interioară, cu scopul ca cel în cauză să cunoască îndatoririle pe care le au în legătură cu protecția muncii, precum și drepturile statornicite în favoarea lor. În partea a doua a primei faze se expun regulile tehnice de protecție a muncii din ramura respectivă de producție, în legătură cu : circulația în incinta fabricii, a secției și sectoarelor, trecerile peste liniile de cale ferată, cunoașterea și respectarea semnelor convenționale (indicațoare de informare, avertizare, întîrziere, siguranță etc.), interzicerea staționării sau trecerii pe sub macarale, trolii, poduri rulante, respectarea normelor de pază contra incendiilor, manipularea materialelor obișnuite, manipularea materialelor inflamabile, explozibile și toxice, transportul mecanizat al unor asemenea materiale, obligația și modul de purtare a echipamentului de protecție, regulile ungerii, curățirii și reparării utilajelor în timpul funcționării, modul de stivuire a materialelor, interzicerea circulației de la o secție la alta sau de la un loc de muncă la altul, respectarea curățeniei la locul de muncă, dîndu-se noțiuni de igienă a muncii și igienă corporală.

În ultima parte a primei faze a instrucțiunii se accentuează asupra obligației de respectare a regulilor de protecție a muncii, de participare la ședințele și acțiunile ce se organizează în unitate în acest scop. Prima fază a în-

structurajului se încheie prin verificarea cunoștințelor acumulate și prin completarea fișei de instructaj. Pentru cei care n-au acumulat, din diferite motive, cunoștințele necesare, această fază a instructajului se va repeta.

Instructajul la locul de muncă reprezintă a doua fază și se efectuează la locul de muncă noul încadrați sau aceluia trecuți de la un loc de muncă la altul. Acest instructaj durează cel puțin 8 ore și se face de maistrul locului de muncă, sau, în lipsă, de inginerul sau tehnicianul respectiv. Instructajul la locul de muncă are scopul să instruiască personalul cu privire la procesul tehnologic la care va participa, felul utilajelor, instalațiilor, mecanismelor, dispozitivelor, sculelor etc., pe care le va folosi, modul de organizare a locului de muncă, transportul și depozitarea materialelor cu care va fi aprovizionat locul de muncă, ordinea și desgestionarea căilor de acces, cauzele care pot genera accidente de muncă, părțile periculoase ale mașinilor și utilajelor, sistemul de lucru al acestora, modul de montare a aparaturilor și dispozitivelor de protecție, modul de folosire al unor substanțe inflamabile sau toxice, felul de purtare al echipamentului de protecție și al celui de lucru, modul de folosire a materialelor pentru combaterea unor eventuale incendii etc. Și în această fază este necesară o verificare a cunoștințelor însușite.

A treia fază o constituie instructajul periodic, care are scopul să reamintească personalului regulile de protecție a muncii, la anumite intervale de timp. Aceste intervale depind de locul de muncă respectiv și sînt reglementate prin normele departamentale de protecție a muncii și apoi prin deciziile date de conducerea unităților cu privire la periodicitatea, durata și persoanele care execută acest instructaj. Instructajul periodic se mai efectuează și în următoarele cazuri: cînd o persoană a lipsit un anumit timp din producție; cînd persoana a suferit un accident de muncă, cînd s-au modificat procesul tehnologic, condițiile de muncă, utilajele etc.; în cazul unor lucrări ocazionale sau speciale. Intervalul între două instrucții periodice poate fi: la șantiere — 30 zile; la secții și ateliere anexe — 60 zile; la autobaze — 60 zile; la baza de utilaj — 90 zile; la depozite, magazine etc. — 30 zile. În general, un instructaj periodic nu durează mai mult de 30 de minute, punîndu-se accentul pe aplicații demonstrative la locul de muncă și pe mijloace de propagandă audio-vizuale (placarde, afișe, fotomontaje filme, diafilme, emisiuni prin stații de amplificare etc.).

Neefectuarea instructajului de protecție a muncii sau efectuarea acestuia în mod necorespunzător, precum și ne-completarea sau completarea neconformă a fișelor de instructaj, constituie atît o abatere disciplinară cît și contravenție și se sancționează cu amendă de la 200 la 500 lei.

avansul în contul retribuției

De regulă, avansul asupra retribuției este interzis. Unitățile nu pot acorda avansuri în contul retribuției, existînd interdicții exprese în acest sens (art. 30, fraza finală din Regulamentul operațiilor de casă ale unităților socialiste aprobat prin Decretul nr. 209/1976). Principiul cunoaște o singură derogare. În baza art. 14, lit. f din Decretul nr. 54/1975, absolvenții cu diplomă a instituțiilor de învățămînt superior — cursuri de zi — repartizați în producție, care nu beneficiază de indemnizații de instalare, primesc de la unitatea la care au fost repartizați, la cerere, la prezentarea la post, o jumătate din retribuția tarifară ca avans, cu obligația restituirii în șase rate lunare consecutive, începînd cu a doua lună de funcționare. În cazul cînd, din motive independente de voința lor (satisfacere serviciu militar, a altor obligații militare, incapacitate de muncă temporară, dar prelungită, concediu de maternitate etc.), nu primesc retribuție în următoarele șase luni, reținerile se vor face din retribuțiile cuvenite în lunile imediat următoare.

Reținerea se efectuează fără a fi necesar vreun titlu executor și se va opera direct în statele de retribuție. Creanța unității pentru suma acordată cu titlu de avans este

privilegiată, trecînd înaintea altor datorii ale absolventului.

Avansul din retribuție se acordă cu condiția ca absolvenții să-și stabilească domiciliul efectiv în localitatea în care se află unitatea socialistă la care au fost repartizați.

În caz de transfer în interesul serviciului în această perioadă de 6 luni, absolventul este obligat a restitui în continuare — pînă la achitare — avansul primit. Neresituiră la termene determină unitatea creditoare a emite decizie de imputare, a o comunica datornicului și a o pune apoi în executare, remițînd-o unității în care se află încadrat absolventul, pentru efectuarea reținerilor din retribuție.

Reglementare: art. 14 din Decretul nr. 54/1975.

rambursarea cheltuielilor de transport a personalului detașat căruia i se acordă concediul de odihnă

Persoanele încadrate, detașate în altă localitate, cărora li se acordă concediul de odihnă în timpul detașării, au dreptul la rambursarea cheltuielilor de transport dus și întors din localitatea unde sînt detașate în localitatea unde se află, potrivit contractului, locul lor obișnuit de muncă.

În cazul în care este posibilă utilizarea mai multor mijloace de transport se rambursează cheltuielile corespunzătoare mijlocului de transport cel mai avantajos ca timp sau bani.

Rambursarea cheltuielilor de transport se face potrivit prevederilor art. 8 și 9 din H.C.M. nr. 822/1959.

Reglementare: art. 18 (1). Legea nr. 26/1967.

contestafia împotriva procesului verbal de stabilire a penalității civile

Împotriva procesului verbal încheiat de conducerea unității la care a fost repartizat absolventul învățămîntului superior — cursuri de zi — prin care se constată că nu s-a prezentat la unitate sau a întrerupt stagiul, și se stabilește totodată penalitatea civilă legală, cel în cauză poate face contestație, în termen de 15 zile de la primirea comunicării la comisa de contestații care funcționează la Ministerul Muncii. Contestația se formulează în scris. Termenul fiind de prescripție poate fi suspendat sau întrerupt în condițiile Decretului nr. 167/1958. Contestațiile se rezolvă de comisie în termen de 30 zile.

Reglementare: art. 21, Decret nr. 54/1975.

sporul de șantier

Poate primi spor de șantier:

personalul nelocalnic (numai muncitori calificați, personal tehnic, economic și de specialitate) care își desfășoară activitatea la lucrări de prospecțiuni și explorări geologice, studii și cercetări hidrologice, topografice, în unele unități petroliere noi sau în dezvoltare, ori din alte unități cu condiții similare; personalul nelocalnic de pe șantierele de construcții montaj; personalul aparținînd altor unități care este trimis să execute lucrări de montaj, punere în funcțiune la obiective de importanță deosebită.

Prin personal nelocalnic se înțelege personalul care își are domiciliul la o distanță de peste 10 km de localitatea unde lucrează și nu are posibilitatea să se înapoieze zilnic la domiciliul său după orele de program, fiind cazat prin grija unității în baracamente ori clădiri ale unității sau închiriate de aceasta. Distanța de 10 km se calculează între centrele celor două localități. Prin domiciliu se înțelege locul unde persoana are așezarea sa reală, unde locuiește în mod legal și efectiv. Cei care nu posedă ordin de repartizare sau contract de închiriere dar care totuși locuiesc

efectiv ca tolerați în localitatea unde se află locul de muncă au calitatea de localnici și nu beneficiază de acest spor.

Posibilitatea persoanelor respective de a se înapoi zilnic la domiciliu, după orele de program, se stabilește de conducerea fiecărei unități în funcție de distanță și de orarul mijloacelor de transport existente. Apreclerea este de atributiv exclusiv al administrației și nu intră sub controlul organelor de jurisdicție a muncii. În cazul când personalul nelocalnic are posibilitatea să se întoarcă zilnic la domiciliul său, nu primește spor de șantier.

Sporul se acordă indiferent de durata contractului de muncă (determinată sau nedeterminată), precum și în perioada de încercare.

Unitățile, cuantumul net al acestui spor de categorii de personal, precum și numărul maxi de personal muncitor care poate primi spor de șantier, se stabilesc anual prin Planul național unic de dezvoltare economico-socială.

Sporul de șantier se ia în calculul retribuției medii în baza căreia se stabilește indemnizația pentru concediul de odihnă. Nu este inclus în retribuția medie ce servește drept bază de calcul pentru stabilirea despăgubirilor în cazul anulării, suspendării din funcție sau a anulării desfacerii contractului de muncă. Nu se ia în calculul ajutoarelor pentru incapacitate temporară de muncă. Nu poate forma obiect al reținerii în cadrul răspunderii materiale.

Sporul de șantier rămâne neschimbat și nu este influențat de adaosul sau diminuarea retribuției și nici în cazul când s-a redus retribuția în baza art. 100 alin. 1 lit. c din Codul muncii ca sancțiune disciplinară.

Se plătește lunar fie în sume fixe (lei/zi), caz în care se calculează în raport de numărul de zile calendaristice în care beneficiarul a fost prezent în unitate, fie în anumite procente din retribuția tarifară, situație în care sporul se stabilește în raport de timpul efectiv lucrat în cursul lunii respective, corespunzător duratei legale a timpului de muncă.

Reglementare : art. 69 Legea nr. 57/1974, modificată prin Legea nr. 4/1978.

sporul pentru munca prestată în mod curent peste programul normal de lucru

Personalul cu funcție de execuție și cel operativ, care prin natura muncii, lucrează peste programul normal de lucru poate primi, fie un spor pentru orele suplimentare potrivit legii, fie o retribuție tarifară mai mare cu 5—25% care se stabilește în raport cu timpul prevăzut a fi prestat, în medie lunară, peste programul normal de lucru. Beneficiară de acest spor întregul personal de execuție și cel operativ indiferent de calificarea sau de durata contractului de muncă, inclusiv cei aflați în perioada de încercare.

În unitățile în care se lucrează fără întrerupere (tură continuă), munca efectuată se plătește ca ore normale, dacă n-a fost introdus graficul în patru schimburi. Munca efectuată de personalul care lucrează în tură peste schimbul normal se va plăti ca ore suplimentare.

În situația când evidența timpului de lucru se ține lunar (turnus sau program de exploatare C.F.R., I.T.B., auto), se consideră ca muncă suplimentară toate orele efectiv lucrate peste numărul de ore normale din luna respectivă.

Timpul suplimentar lucrat într-o lună, care nu depășește două ore, înmulțit cu numărul de zile lucrătoare din lună, se plătește cu un spor de 50% din retribuția tarifară în regie, iar orele lucrate în plus se plătesc cu un spor egal cu retribuția tarifară în regie, independent de repartitia orelor lucrate în cursul lunii.

Sporul se ia în considerare la calcularea indemnizației pentru concediul de odihnă și la stabilirea veniturilor supuse reținerilor în cadrul răspunderii materiale.

Nu se include în calculul retribuției medii ce servește la stabilirea despăgubirii în cazurile de încetare a suspendării din funcție sau de anulare a desfacerii contractului de muncă.

Reglementare : art. 122 din Codul muncii, art. 71 (4) din Legea nr. 54/1974 H.C.M. 1505/1954, art. 1 și 2, anexa nr. 14 Decretul nr. 100/1979.

sporul pentru orele suplimentare prestate ocazional peste programul normal de lucru

Orele în care o persoană prestează muncă peste durata normală a timpului de lucru sînt denumite ore suplimentare. Unitățile socialiste au, în principal, obligația de a organiza astfel activitatea și procesul de producție, încît întreg personalul care prestează muncă peste durata normală a zilei de lucru să fie compensat cu timp liber corespunzător în următoarele 30 de zile. Personalul care lucrează peste durata normală a zilei de muncă sau în zilele de repaus săptămînal ori în alte zile în care, potrivit legii nu se lucrează are dreptul să fie retribuit cu un spor, dacă nu i s-a asigurat, în compensare, timpul liber corespunzător.

Acordarea sporului constituie o modalitate subsidiară care poate fi aplicată numai în cazul cînd măsura principală (compensarea cu timpul liber) nu a fost sau nu a putut fi luată, în următoarele 30 de zile.

Prestarea muncii peste durata normală de lucru poate fi cerută și efectuată în două categorii de situații prevăzute distinct în art. 118 și respectiv art. 119 din Codul muncii. Din prima categorie fac parte acele situații imprevizibile cu caracter excepțional și grav, asimilabile forței majore precum : calamități, defecțiuni ale instalațiilor, căilor de transport, incendii, inundații etc., prevăzute exemplificativ și nu limitativ — în art. 118 din Codul muncii.

Din a doua categorie fac parte acele situații ori împrejurări necesitate de interesele producției și ale muncii, prevăzute în mod general de art. 119 din Codul muncii.

Cuquantumul sporului pentru plata orelor lucrate peste program este stabilit astfel :

- 50% din retribuția tarifară de încadrare pentru primele 2 ore de depășire a duratei normale a zilei de lucru;
- 100% din retribuția tarifară de încadrare pentru orele următoare și pentru orele prestate în zilele de repaus săptămînal, zilele de sărbătoare legală și în celelalte zile în care, potrivit dispozițiilor legale, nu se lucrează.

Pentru muncitorii care lucrează în acord avînd tarife diferențiate pentru, acord și pentru regie, plata muncii efectuate în ore suplimentare se face după cum urmează :

- producția realizată se plătește pe baza tarifului de acord stabilit pentru lucrarea respectivă ;
- sporul de 50% sau 100% pentru munca în ore suplimentare se calculează la retribuția tarifară de regie în condițiuni normale sau vătămătoare, stabilite pentru meseria sau funcția muncitorului respectiv.

De regulă, sporul pentru orele efectuate peste programul de lucru se acordă tuturor persoanelor indiferent de durata contractului de muncă (inclusiv în perioada de încercare) și în toate cazurile în care s-a prestat muncă în ore suplimentare. De la această regulă sînt cunoscute două excepții.

Persoanele cu funcții de conducere precum și cele a căror activitate — datorită specificului muncii — nu se pot încadra în programul normal de lucru, ce prestează muncă peste program nu primesc sporuri pentru orele suplimentare, deoarece beneficiază de o retribuție sporită, în raport cu răspunderea și obligațiile ce le revin, precum și, după caz, cu indemnizații și concedii suplimentare. Depășirea programului de lucru nu le conferă dreptul la sporul pentru orele suplimentare.

Orele prestate de persoanele încadrate în muncă, peste programul de lucru, în scopul asigurării serviciului pe unitate — cu excepția conducătorilor de unități — se compensează cu timp liber corespunzător în următoarele 60 de zile, neavînd dreptul la plata sporului pentru orele respective.

Munca prestată în zilele de repaus săptămînal sau în alte zile în care, potrivit legii, nu se lucrează, se compensează în principal și de regulă cu timp liber corespunzător.

punzător. Prevederea legală are în vedere în primul rând posibilitatea refacerii și restabilirii capacității de muncă a persoanelor în cauză. În asemenea cazuri, conducerea unității, cu acordul comitetului sindicatului, stabilește o altă zi din săptămână, ca zi de repaus, cu condiția ca cel puțin odată la două luni fiecărei persoane să i se asigure ziua de repaus săptăminal duminică. În cazuri excepționale, impuse de condițiile în care se desfășoară activitatea pe șantiere cu greutate în aprovizionare, repausul săptăminal poate fi acordat, prin cumulare, într-o perioadă mai lungă, cu consimțământul persoanelor încadrate în muncă.

În cazurile în care compensarea cu timpul liber nu a putut avea loc, munca prestată în aceste zile se retribuește cu un spor de 100 la sută din retribuția tarifară de încadrare. Imposibilitatea compensării cu timp liber se apreciază la concret, în raport de activitățile prestate și de condițiile specifice ale unității ori ale locului de muncă. În aceste cazuri nu se pot utiliza criteriile uniforme de apreciere.

Sporul se ia în considerare la calcularea indemnizației pentru concediul de odihnă și la stabilirea veniturilor supuse reținerilor în cadrul răspunderii materiale.

Nu se include în calculul retribuției medii ce servește la stabilirea despăgubirii în cazurile de încetare a suspendării din funcție sau de anulare a desfacerii contractului de muncă,

Reglementare: art. 120, 121, 123 din Codul muncii, art. 71 din Legea nr. 57/1974, anexa nr. 14 Decretul nr. 100/1979.

sporul pentru munca de noapte

Personalul care lucrează în schimburi de noapte și are program de 7 ore primește retribuția cuvenită pentru 8 ore. Atunci când programul de lucru în timpul nopții este de 8 ore, pentru munca prestată se acordă un spor de 15% din retribuția tarifară de încadrare, dacă lucrul de noapte a fost prestat cel puțin jumătate, între orele 22—6. Se consideră muncă în timpul nopții aceea care se prestează în intervalul cuprins între orele 22—6, cu posibilitatea abaterii, în cazuri justificate, cu o oră în minus sau în plus față de aceste limite.

De sporul pentru munca de noapte, beneficiază și persoanele al căror timp de lucru se stabilește în condițiile art. 113 din Codul muncii, adică au program de lucru redus pentru că lucrează în condiții de muncă vătămătoare, grele sau periculoase. Pentru aceste categorii de personal sporul pentru munca de noapte se acordă dacă cel puțin jumătate din programul redus de lucru se încadrează între orele 22—6.

Beneficiază de sporul de noapte personalul permanent, cel încadrat cu contract de muncă pe durată determinată, cât și personalul aflat în perioada de probă (malștrii timp de 30 zile).

Se include în calculul retribuției medii în vederea stabilirii indemnizației pentru concediul de odihnă. Nu este inclus în retribuția medie ce servește ca bază de calcul pentru stabilirea despăgubirilor în cazul anulării suspendării din funcție sau a anulării desfacerii contractului de muncă. Nu se ia în calculul ajutoarelor pentru incapacitate temporară de muncă.

Nu este supus reținerii în cazuri de răspundere materială.

Reprezentând un procent fix din retribuția tarifară de încadrare nu este influențat de adaosul sau diminuarea retribuției, sporul de noapte rămânând același. Se diminuează însă proporțional în cazul când se aplică sancțiunea disciplinară a reducerii temporare a retribuției, în baza art. 100 alin. 1 lit. c Codul muncii.

La unele întreprinderi, sporul pentru munca în timpul nopții poate fi de până la 25% din retribuția tarifară.

Reglementare: art. 114 alin. 2 din Codul muncii, art. 72 din Legea nr. 57/1974.

uniformele personalului care asigură paza proprie a unităților socialiste

Personalul de pază care asigură paza proprie a unităților socialiste este obligat a purta uniformă, care se acordă potrivit baremului prevăzut în anexa nr. 2 a H.C.M. nr. 295/1973.

Uniforma se acordă gratuit. Personalul de pază, care din vina sa, degradează uniforma înainte de expirarea duratei de folosință, primește o nouă uniformă, fiind obligat să plătească cota-parte, corespunzătoare perioadei rămasă până la expirarea duratei normate. Vinovăția trebuie dovedită de unitate. Dacă uniforma sau unele din articole componente au devenit inutilizabile datorită unor cauze neimputabile, înlocuirea se face gratuit.

La încetarea contractului de muncă, la transferarea sau trecerea în altă muncă, personalul de pază este obligat să restituie uniforma în starea corespunzătoare duratei legale de folosință. În cazul în care uniforma restituită se prezintă într-o stare de uzură mai avansată decât cea corespunzătoare duratei de folosință, personalul de pază este obligat să suporte cheltuielile necesare pentru aducerea uniformeii în stare corespunzătoare. Dacă uniforma este inutilizabilă, personalul de pază suportă cota-parte din valoarea uniformeii corespunzătoare perioadei rămase până la expirarea perioadei normate.

Uniformele restituite se dau în folosința altor paznici, durata lor de folosință diminuându-se în funcție de uzură.

Sortimentele de echipament de protecție sau de lucru, prevăzute în normele legale, nu se acordă dacă sortimente similare sînt prevăzute în componerea uniformeii.

Reglementare: H.C.M. nr. 295/1973.

uniforme pentru unele categorii de personal care deservește parcul auto public

Personalul care deservește parcul auto public aparținînd Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor și care ocupă funcțiile prevăzute în anexa 1 a H.C.M. nr. 1628/1970 este obligat să poarte uniformă în timpul serviciului.

Costul uniformelor se suportă de beneficiari și de întreprinderile de transporturi auto astfel:

— 50% din preț unitatea, iar cealaltă jumătate imediatul de mișcare, controlorul de trafic și manipulantul de bagaje;

— 75% din preț este suportat de unitate pentru toate celelalte funcții, în afară de șeful de autobază și adjunctul său care plătesc integral costul acestora.

Cota din costul uniformelor ce se suportă de beneficiari este reținută din drepturile bănești ale acestora, în 24 rate lunare.

Persoana care a primit uniformă și se transferă la cerere în altă unitate, unde nu există obligația de a purta această uniformă, sau al cărei contract de muncă se desface la cererea sa sau din cauze ce-i sînt imputabile, cel în cauză va suporta costul integral al uniformeii, corespunzător valorii rămase neachitate, indiferent de categoria de uniformă.

Datoriile provenite din costul uniformelor celor încorporați, pensionați sau decedați se anulează, uniformele nerestituindu-se.

Persoanele care urmează să se pensioneze nu primesc uniforme în ultimele 24 de luni premergătoare pensionării, iar cele ce urmează să se încorporeze, în ultimele 6 luni premergătoare încorporării.

În cazul degradării uniformelor înainte de termenul stabilit, indiferent din ce cauze, beneficiarii suportă în continuare notele rămase neachitate.

Reglementare: H.C.M. 1628/1970 art. 1—4 și anexa 1 din H.C.M.

uniformele personalului care deservește**stațiunile PECO**

Personalul stațiilor PECO, care îndeplinește funcțiile de șef stațiune I—III, vânzător I—III și ajutor vânzător, este obligat să poarte uniforme în timpul serviciului.

Costul acestora se suportă în cote egale de întreprinderi (din cheltuielile de circulație) și de beneficiari (în 6 rate lunare egale).

Persoanele care au primit uniformă și se transferă la cerere, sau al căror contract de muncă se desface din cauze ce le sînt imputabile, ori încetează din inițiativa lor înainte de expirarea duratei de uzură, suportă integral ratele rămase neachitate precum și cota rămasă neamortizată pentru partea neamortizată, uniforma rămîndu-le în proprietate.

Debitele celor încorporați, pensionați sau decedați provenite din costul uniformelor se anulează, iar uniformele nu se restituie.

În cazul degradării uniformei înainte de termenul stabilit, din cauze imputabile beneficiarilor, se acordă o nouă uniformă în aceleași condiții ca prima, urmînd a achita integral ratele restante cît și cota rămasă neamortizată a întreprinderii pentru vechea uniformă.

În cazul degradării uniformei din motive neimputabile, beneficiarul nu mai suportă ratele neachitate.

Personalul căruia i se acordă această uniformă nu beneficiază de echipament de lucru.

Reglementare: art. 1—5 și anexa 1 la H.C.M. nr. 844/1971.

uniformele personalului din cadrul M.T.Tc.

Persoanele încadrate în muncă în întreprinderile, organizațiile economice și bugetare subordonate M.T.Tc., care îndeplinesc una din funcțiile prevăzute în anexa nr. 1 a H.C.M. nr. 239/1967, sînt obligate să poarte uniformă în timpul serviciului.

Articolele care compun uniforma și durata lor de uzură sînt prevăzute în anexa nr. 2 a H.C.M.

Costul uniformelor se suportă de unitățile socialiste în proporție de 100%, 75% și 50%, în raport de natura funcției și categoria de uniformă potrivit anexei nr. 1, diferențele fiind suportate de beneficiari. Directorii regionali, directorii regionali adjuncți, șefii de servicii și adjuncții acestora, din direcțiile regionale C. F., șeful de serviciu și adjuncții său din serviciul transporturi speciale, suportă integral costul uniformelor.

Cota din costul uniformelor ce se suportă de beneficiari va fi reținută din drepturile bănești ale acestora, prin statele de plată, în rate lunare egale, în timp de 24 luni, nefiind necesară existența unui titlu executor în acest scop.

În cazul transferării la unități din afara sistemului M.T.Tc., precum și în cazul desfacerii contractului de muncă, beneficiarii vor suporta valoarea neachitată din costul uniformelor, indiferent de categoria de uniformă.

Debitele provenite din costul uniformelor acordate personalului care se pensionează ulterior, celor decedați sau încorporați se anulează, iar uniformele nu se restituie.

De asemenea, se anulează ratele rămase neachitate în cazul cînd uniforma se degradează înainte de termen, fără vina beneficiarului. Dovada vinovăției trebuie făcută de unitate.

Reglementare: H.C.M. nr. 239/1967.

Grupaj realizat de:

dr. C. JORNESCU, M. LUNGAN, M. GORUNEANU

contract economic**Indicarea scopului de utilizare a produselor**

Art. 27 lit. j din Legea nr. 7/1977 stabilește, în sarcina centralelor industriale, a întreprinderilor și celorlalte unități economice obligația să prevadă, în contractele economice pe care le încheie, caracteristicile „de calitate ale produselor, corespunzătoare scopului și procesului de prelucrare”.

Traducerea în viață a acestor prevederi legale prezintă o importanță deosebită în etapa actuală cînd se pune atît de hotărît problema utilizării cu maximă eficiență a materiilor prime, ca și normarea consumurilor materiale.

Nu este suficient să contractezi un anume produs, după cum eficiența finală a livrării nu este asigurată prin simplul fapt al corespunderii produsului cu cerințele legale și convenționale de calitate.

Produsele se contractează pentru satisfacerea unor nevoi concrete rezultate din planul de producție, de investiții sau de desfacere, în cazul unităților comerciale. Utilitatea economică a contractării și livrării se realizează numai atunci cînd produsele corespund nevoilor la care ne-am referit.

Pînă la adoptarea Legii nr. 7/1977, scopul pentru care se contractau produsele de către unitățile socialiste nu constituie un element a cărui prezență în contractul economic să fie impusă pe cale normativă. În prezent însă, părțile sînt îndatorate să stipuleze clauze în acest sens, inițiativa trebuind să revină, după părerea noastră, unității beneficiare.

Intemeiam această opinie pe constatarea că unitatea beneficiară cunoaște destinația produselor contractate și numai ea poate preciza caracteristicile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească produsele în raport cu destinația lor.

Determinarea cuprinsului contractului, sub aspectul la care ne referim, trebuie să se facă corect și complet, altfel se produc consecințe prejudiciabile, astfel cum rezultă din speța la care ne vom referi în continuare.

Întreprinderea A a contractat cu întreprinderea B furnizarea unor semifabricate din oțel pe care le-a folosit la fabricarea arborilor motor pe care, la rîndul său, le livrează în stare brut forjată întreprinderii C. Această din urmă întreprindere, prelucrînd arborele primit de la întreprinderea A, i-a rebutat datorită necorespunderii materialului din care au fost confecționați arborii.

În rezolvarea litigiului, Arbitrajul de Stat Central, prin Hotărîrea nr. 4752/1979, a stabilit că semifabricatele din oțel livrate de întreprinderea B au corespuns standardelor de stat înscrise în contractul încheiat cu întreprinderea A.

Pentru a evita producerea rebuturilor, întreprinderea A trebuia să solicite contractarea semifabricatelor cu clauza efectuării unor probe suplimentare care să garanteze că ele corespund confecționării arborilor motor pentru tractoare.

Întreprinderea A nu a făcut însă o asemenea solicitare, astfel că s-a încheiat contractul dintre părți fără să se prevadă obligativitatea efectuării probelor respective.

Această întreprindere a susținut însă că a făcut în comandă mențiunea „A.T.” din care întreprinderea B trebuia să deducă că semifabricatele se vor folosi pentru confecționarea pieselor componente ale autoturismelor și tractoarelor, astfel că trebuia să asigure realizarea condițiilor de calitate corespunzătoare chiar și în lipsa unei prevederi contractuale în acest sens.

Această susținere a fost înlăturată cu următoarea motivare:

„Faptul că în comanda făcută de beneficiarul-reclamant către unitatea pîrită s-a înscris și mențiunea A.T. (autoturisme, tractoare) nu putea suplini indicarea tuturor elementelor tehnice necesare livrării unui oțel de calitate superioară cu efectuarea probei de segregare sau amprentei Bauman, deoarece atît la autoturisme, cît și la tractoare, din oțel se produc diferite piese, iar furnizorul nu avea de unde să cunoască atîta timp cît nu i s-a indicat ce pie-

se anume voia reclamanta-beneficiară din fiecare lot livrat și ce calitate trebuie să îndeplinească acel lot. Reclamanta nu a făcut nici o mențiune că ar accepta plata unui adaos de preț care este de 720 lei/tonă pentru ca pîrita să efectueze proba de segregare.

În atare situație, dovădindu-se că oțelul livrat de pîrită a corespuns condițiilor impuse de stas, rezultă că rebutarea nu s-a datorat calității necorespunzătoare față de stas, ci față de destinația greșită dată de beneficiara-reclamantă.

Oțelul din litigiu s-a folosit la producerea arborilor motor, piese care necesitau un oțel cu calitate specială, iar beneficiarul nu a indicat în comenzile sale nici un element care să îndrituiască furnizorul-pîrită să-i livreze oțel care să prezinte o calitate superioară după efectuarea probei de segregare și nici nu a cerut expres, în condițiile plății unui adaos de preț, efectuarea probelor tehnice care să asigure o calitate superioară.

Soluția de mai sus confirmă opinia pe care am exprimat-o în sensul că unității beneficiare îi revine inițiativa înscririi în contract a caracteristicilor de calitate corespunzătoare scopului și procesului de prelucrare a produselor. Ea răspunde de consecințele neînscririi în contract a acestor caracteristici, în condițiile în care, unitatea a livrat produsele cu respectarea condițiilor de calitate contractuale.

I. ICZKOVITS

comerț exterior

Inadmisibilitatea erorii asupra calității mărfii, ca viciu de consimțământ

În speța supusă prezentei analize, societatea comercială italiană A, reclamantă în litigiul arbitral, a concesionat societății comerciale spaniole B, pîrită în același litigiu, vânzarea pe piața spaniolă a unor produse pe care le fabrica. Printr-o clauză înscrisă în contractul dintre părți se stipula transformarea concesiunii de vânzare în concesiune de fabricație, dacă importul respectivelor produse din Italia în Spania ar deveni imposibil sau obiectiv dificil. În acest din urmă caz, pîrita se obliga să plătească reclamantei o redevență egală cu un procent de 10% din valoarea vânzărilor.

În urma dificultăților întâmpinate, societatea comercială spaniolă B a revocat în mod unilateral executarea contractului și a trecut direct la fabricarea respectivelor produse. Prin acțiunea sa arbitrală, societatea comercială italiană A a pretins ca pîrita să-i plătească penalități contractuale corespunzătoare achizițiilor minime pe care era ținută să le facă pînă în momentul expirării contractului. În plus, reclamanta a cerut ca cifra acestor penalități să fie sporită în raport cu devalorizarea monedei spaniole intervenită posterior încheierii contractului.

În apărarea sa, pîrita a invocat nulitatea ab initio a contractului ca fiind lovit de viciu de consimțământ, lipsindu-l de validitate, precum și faptul că situația pieței interne și devalorizarea monedei spaniole au făcut executarea acestui contract imposibilă. Pîrita a susținut că în momentul în care a consimțit la încheierea contractului s-a aflat în eroare atît referitor la calitatea mărfurilor obiect al acestui contract, cît și la condițiile de desfacere existente pe piața spaniolă. Privit din acest punct de vedere, viciu de consimțământ invocat ar reprezenta în opinia pîritei credința falsă sau neconformă cu realitatea în care s-a găsit cînd și-a dat acordul pentru încheierea contractului, împrejurare fără de care manifestarea sa de voință nu s-ar fi produs.

Ca viciu de consimțământ, eroarea implică deci o lipsă de concordanță între voința internă și voința declarată. Astfel, concepută, eroarea nu constituie un viciu de consimțământ de natură să provoace anularea contractului de

cît atunci cînd este substanțială, existînd probe decisive că respectiva parte nu și-ar fi dat consimțământul fără existența acesteia. Eroarea este substanțială atunci cînd poartă asupra obiectului contractului, înglobînd toate calitățile acestuia pe care partea contractantă le-a avut în vedere ca fiind determinante pentru ea la încheierea contractului. Deci calitățile care au fost esențiale pentru determinarea manifestării de voință a părții contractante constituie substanța obiectului contractului.

În principiu, diversele sisteme de drept național împărtășesc un punct de vedere aproape identic asupra înțelesului noțiunii de eroare substanțială. În sistemul dreptului germano-elvețian eroarea constituie cauză de nulitate a contractului atunci cînd se referă la acele însușiri ale obiectului acestuia care pot fi considerate esențiale. În sistemul dreptului anglo-saxon, eroarea asupra însușirilor esențiale ale obiectului contractului viciază consimțământul cu condiția însă de a nu fi fost provocată de neglijența respectivei părți.

În domeniul raporturilor de drept civil, sfera noțiunii de eroare substanțială apare astfel a fi foarte largă, aprecierea făcîndu-se în ultimă analiză, în funcție de intenția părților contractante. În toate sistemele naționale, reglementările de drept comercial au modelat însă acest principiu, adaptîndu-l exigențelor circuitului economic de asigurare a stabilității și celerității tranzacțiilor comerciale. Ca urmare, deși în principiu reglementarea materiei a rămas identică aceleia din dreptul civil, o nouă concepție se afirmă tot mai ferm în literatura de specialitate, în jurisprudența instanțelor judecătorești și în practica arbitrală, în sensul că este totuși, greu de admis că un comerciant poate fi în eroare asupra substanței mărfurilor pe care le negociază. Într-adevăr, orice comerciant este sau cel puțin ar trebui să fie un profesionist al schimbului de mărfuri care în mod obișnuit fac obiectul activității sale.

Făcînd explicația acestui mod de a vedea lucrurile, comisia de arbitraj din speța supusă prezentei analize a înălțat motivațiile pîritei, considerînd că aceasta este suficient de versată în operațiunile comerciale pe care le tratează. Dacă pîrita nu avea un interes comercial să obțină concesiunea vânzării produselor oferite de reclamantă și dacă nu era de acord cu condițiile tranzacției, nu era obligată să consimțea la încheierea contractului. Hotărîrea arbitrală pronunțată în cauză formulează principiul potrivit căruia eroarea asupra substanței obiectului contractului nu poate duce la anularea acestuia, decît dacă poate fi acuzabilă în raport cu persoana celui care a comis-o. Principiul astfel formulat corespunde doctrinei sistemului de drept anglo-saxon expusă anterior.

Evident, căci înainte de a semna contractul, pîrita nu a studiat situația existentă pe piața spaniolă privind desfacerea produselor a căror vânzare se concesiona, ea a comis o neglijență sau imprudență nescuzabilă. A oferi mărfuri spre vânzare pe o piață fără a cunoaște amănunțit parametrii, evoluția și caracteristicile acestei piețe reprezintă în sine o activitate făcută orbește, cu o marjă foarte ridicată de risc pe care pîrita l-a asumat în momentul consimțimîntului la încheierea contractului. Orice comerciant care își asumă obligația desfacerii unor produse pe o anumită piață este de presupus să-și fi conceput un program inițial de acțiune în vederea realizării obiectivelor urmărite, ținînd cont de evoluția previzibilă a respectivei piețe pînă în momentul atingerii efectelor contractului încheiat.

Prin hotărîrea pronunțată, comisia de arbitraj din speța supusă prezentei analize a considerat că nici situația existentă pe piața de desfacere a produselor a căror vânzare a fost concesionată și nici devalorizarea monedei spaniole intervenită posterior încheierii contractului nu pot justifica desființarea acestuia printr-o revocare unilaterală. O asemenea revocare este posibilă numai dacă în contract există înscrisă o clauză expresă în acest sens. În lipsa unei asemenea clauze, contractul nu poate fi revocat decît prin consimțământul mutual sau în cazurile prevăzute de lege. Practica Comisiei de arbitraj de pe lîngă Camera de Comerț și Industrie a R.S. România este similară (hotărîrea nr. 90 bis/1976). Astfel fiind, contractul continuă să-și

producă efectele sale, chiar împotriva părții contractante care și-a manifestat voința unilaterală de a-l revoca.

Comisia de arbitraj din speța supusă prezentei analize a respins însă cererea reclamantei de majorare a sumei penalităților contractuale pentru a se compensa pierderea provocată de devalorizarea monedei spaniole. Devalorizarea acestei monede nu poate determina modificarea clauzelor contractului care exprimă voința părților privind sumele ce urmează a fi plătite cu titlu de penalități în caz de executare necorespunzătoare a obligațiilor asumate. Nu se mai poate adăuga nimic altceva la voința clar exprimată a părților care au stipulat prin contract plata în monedă spaniolă fără nici o garanție de schimb.

Pretențiile reclamantei ar fi fost întemeiate, dacă părțile ar fi înțeles să convină în contract o clauză menită să evite consecințele fluctuației valutare. În acest sens, ar fi fost recomandabil ca reclamanta să stipuleze în contract una din variantele clauzei D.S.T., legând astfel fluctuațiile previzibile ale monedei spaniole de drepturile speciale de tragere, care actualmente reprezintă cea mai stabilă unitate monetară de referință.

În practica Comisiei de arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a R. S. România, o problemă similară s-a pus într-un litigiu în care prin contractul dintre părți se stipula ca plata să se efectueze în moneda țării creditorului. S-a decis că acesta nu-și asumă prin contractul încheiat nici un fel de risc valutar ca urmare a alegerii monedei naționale drept instrument de plată, fluctuațiile acestei monede rămânând pînă în momentul plății în sarcina debitorului (hotărîrea nr. 141/1977).

Dr. N. GHIMPA
Florin ALEXANDRU

Dreptul părților de a modifica termenele de livrare după expirarea lor — consecințe

Condițiile generale de livrare a mărfurilor între organizațiile țărilor membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc prevăd că raporturile dintre părți privind livrările de mărfuri sînt supuse în subsidiar dreptului material al țării vânzătorului. Una din problemele care se pun în legătură cu această reglementare o constituie stabilirea limitelor aplicabilității normei conflictuale.

Prin hotărîrea nr. 179 din 1 noiembrie 1977, Comisia de Arbitraj București (C.A.B.) a admis acțiunea unui cumpărător dintr-o țară membră a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, prin care s-a solicitat obligarea unei întreprinderi de comerț exterior românești la plata unor penalități pentru nerespectarea termenului de livrare stabilit prin contract (trimestrul II 1975), deși la 5 noiembrie 1976 între părți a intervenit un protocol prin care, pentru o parte din produse s-a convenit în scris modificarea termenului de livrare, la 30 iunie 1977.

În motivarea soluției s-a reținut că, prin protocolul din 5 noiembrie 1976, părțile nu au adus o modificare a termenului de livrare stabilit prin contract, întrucît acel termen inițial convenit era expirat la data încheierii protocolului și nerespectarea lui produsese efecte juridice, în sensul prevederilor paragrafului 83 din CGL—CAER 1968/75. Prin urmare, expirarea termenului de livrare face să se nască dreptul cumpărătorului de a cere penalități și, corolar, obligația vânzătorului de a le plăti. Evident, acest efect al nerespectării termenului poate fi suprimat prin renunțarea creditorului obligației, respectiv a cumpărătorului de a pretinde plata penalităților. Cum însă renunțarea la un drept nu poate fi decît expresă și întrucît în termenii protocolului din 5 noiembrie 1976 nu se găsește o renunțare a reclamantei la penalitățile cerute conform notei sale de debit, o asemenea renunțare nu poate fi prezumată ca urmare a modificării termenului de livrare.

Hotărîrea s-a luat prin votul majorității membrilor completului de arbitraj, existînd opinie separată pentru respingerea acțiunii potrivit căreia, prin protocolul încheiat, în formă scrisă, la 5 noiembrie 1976, părțile contractante au

convenit expres modificarea termenului de livrare, din modul de exprimare folosit în protocol rezultînd „intenția univocă a părților de a modifica însuși contractul intervenit între ele în unul din elementele sale, modificare îngăduită de prevederile paragrafului 2 A, punctul 1 din CGL—CAER 1968/1975”. Aceasta are drept consecință și faptul că penalitățile se calculează numai în raport de ultimul termen, neputîndu-se da semnificații deosebite aceleiași prevederi de modificare, respectiv aceleiași clauze contractuale.

Motivele de drept ale hotărîrii nu sînt indicate (art. 45, litera e din Regulamentul privind organizarea și funcționarea C.A.B.), acestea, după cum se arată și în motivarea opiniei separate, regăsiindu-se în „principii deduse din legislația economică internă, neaplicabile în relațiile comerciale internaționale...”.

Conchidem că norma de trimitere nu poate fi aplicată decît pentru soluționarea problemelor nereglementate sau incomplet reglementate prin contract sau prin Condițiile generale de livrare CAER 1968/75 (paragraful 110, punctul 1). Ori, în soluționarea litigiului se impunea să fie luat în considerație pe de o parte principiul consacrat de convenție potrivit căruia contractul poate fi modificat prin acordul părților (paragraful 2 A, punctul 1), voința acestora fiind suverană, indiferent în ce moment intervine modificarea, iar pe de altă parte, să se stabilească intenția comună în momentul semnării protocolului din 5 noiembrie 1976 (art. 977 Cod civil român).

Chiar dacă am fi în situația unei probleme incomplet reglementate, norma națională ce se aplică trebuie să fie concordantă cu principiile normei uniforme, internaționale.

De asemenea, regula *lex venditoris*, în acest caz permite aplicarea normelor generale de drept civil, excluzîndu-se normele speciale, destinate reglementării relațiilor între organizațiile și întreprinderile socialiste ale țării vânzătorului (paragraful 110 punctul 2).

Virgil P. SĂVULESCU

Răspunderea pentru lacunele contractului extern

Lipsa unor clauze în contractul extern poate avea consecințe variate, în funcție de gravitatea lacunei. Astfel că, părțile au omis determinarea unui element esențial, cum ar fi prețul vânzării și nici nu au convenit criteriul pentru calcularea lui ulterioară, sancțiunea constă — în caz de dezacord — în nevaliditatea contractului respectiv. Dacă însă absența de reglementare generează daune pentru unul dintre parteneri, fără să afecteze însăși existența actului juridic, se pune problema de a individualiza subiectul răspunderii civile contractuale. Trebuie stabilit, cu alte cuvinte dacă prejudiciul care s-a produs din cauza lacunei urmează să fie localizat în patrimoniul vânzătorului, al cumpărătorului sau, eventual, repartizat între aceștia, într-o anumită proporție.

O asemenea problemă a fost soluționată de către Comisia de arbitraj pentru comerț exterior de la București prin hotărîrea nr. 102 din 27 martie 1979.

Obiectul litigiului l-au format daunele suferite de către un cumpărător cu sediul la Leeds (Anglia), în cadrul executării contractului încheiat la București, la 8 decembrie 1976, cu o întreprindere română de comerț exterior. Aceasta s-a obligat să exporte un număr determinat de scaune fabricate în țară, dar care trebuiau făcute de către unitatea producătoare cu materialul clientului din străinătate. În scopul arătat, cumpărătorul a trimis o anumită cantitate de lac catalitic — dintr-un sortiment special, nefor-

losit în procesele de producție în România — pe care, potrivit baremurilor sale, l-a socotit îndestulător pentru comanda în discuție. În fapt, producătorul din țară a reușit să lăcuască cu această cantitate numai aproximativ jumătate din totalul scaunelor livrate. Restul de circa jumătate din obiecte au fost predate nelăcuite, deoarece cumpărătorul a refuzat să suplimenteze cantitatea de lac catalitic. În momentul cînd a luat în primire marfa, beneficiarul din străinătate a efectuat pe contul vânzătorului român lăcuirea necesară, imputîndu-i acestuia cheltuielile corespunzătoare în valută. Intrucît vânzătorul a refuzat să le suporte valoarea, considerîndu-le nedatorate, cumpărătorul le-a solicitat cu titlu de daune pe cale arbitrală.

În cursul litigiului s-a făcut dovada, pe bază de testări certificate de O.C.M. că utilajul folosit în țară se deosebește de cel englez, pistolul de lăcuire și duzele aferente avînd un grad diferit de pulverizare. S-a reținut așadar că în mod obiectiv cantitatea de lac catalitic trimis de cumpărătorul din străinătate a fost insuficientă, calculul referitor la consumul acestui material fiind impropriu în condițiile utilajului pe care l-a avut la dispoziție producătorul din România. S-a exclus astfel — potrivit constatărilor organului arbitral — culpa vânzătorului la executarea contractului și ca atare obligația sa de a suporta întreg prejudiciul suferit de cumpărătorul din străinătate.

Organul arbitral a reținut totodată că diferendul dintre părți referitor la cantitatea de lac catalitic necesar procesului de producție a izvorit dintr-o lacună a contractului pe care l-au încheiat. În adevăr, nici una dintre clauze nu precizase normele maxime de consum per unitate, cum ar fi fost necesar.

În această situație, hotărîrea arbitrală nr. 102 din 27 martie 1979 a stabilit că „atît cumpărătorul, cît și vânzătorul trebuiau să specifice în contract, în mod amănunțit, toate datele necesare pentru folosirea acestui lac, precum și aparatul ce trebuia utilizat în vederea lăcuirii, ambele părți știînd de la început că un astfel de lac nu este folosit în mod curent în procesele de producție din România“. În fapt însă, a adăugat organul arbitral, „nici cumpărătorul, nici vânzătorul nu s-au preocupat să se precizeze în contract aceste date esențiale, care, dacă ar fi fost specificate pe baza unor testări prealabile, acceptate de ambele părți, se puteau evita neînțelegerile ce s-au produs cu privire la cantitatea de lac necesară pentru lăcuirea întregului stoc de scaune comandate“.

În temeiul considerentelor citate, organul arbitral a conchis că „ambele părți erau datorate să prevadă greutățile ce se puteau ivi în executarea contractului, prin însurarea unor clauze cît mai explicite. Astfel fiind, se află în culpă, în egală măsură, atît cumpărătorul, cît și vânzătorul pentru neînsurarea acestei clauze esențiale în contract“. În consecință, organul arbitral a decis că daunele reclamate de către cumpărător urmează să fie suportate în mod egal de ambele părți litigante.

Soluția citată poate fi privită ca judicioasă, Organul arbitral a hotărît, pe drept cuvînt, că în circumstanțele speței ar fi fost inechitabil să se atribuie furnizorului (exportator) întreaga răspundere pentru omisiunea contractuală care a generat prejudiciul. Este adevărat, că în domeniul vânzării comerciale internaționale, formularul de contract îl propune în mod obișnuit vânzătorul, care trebuie să-l asigure plenitudinea de reglementări, purtînd și răspunderea corespunzătoare.

În speța însă ne găsim în ipoteza unei operațiuni de comerț exterior mai complexe, cumpărătorul deținînd și poziția de beneficiar al unor prestații de servicii executate cu materialul său. Însușirile specifice acestui material și tehnologia corespunzătoare fiind cunoscute în mod desăvîrșit numai de către cumpărător, acesta avea obligația elementară de a-i facilita utilizarea fără pierderi — deci cu maximum de productivitate — de către prestatorul de servicii din România. Omisiunea unor clauze contractuale destinate finalității arătate îl este ca atare pe drept cuvînt imputabilă cumpărătorului — așa cum a decis organul arbitral — chiar dacă în ansamblul ei operațiunea respectivă de comerț exterior a fost concretizată în tiparul unei vânzări internaționale de mărfuri.

Totodată, nici exportatorul român nu putea fi degrevat de răspundere pentru neînsurarea clauzelor contractuale adecvate, pasivitatea sa fiind neîndoielnic culpabilă. Unitățile socialiste din țară, participante la activitatea de comerț exterior, nu se pot pune la adăpost de orice răspundere patrimonială, invocînd ignorarea unor tehnici de producție practicate în străinătate și pe care s-au angajat să le folosească la rîndul lor. Un minimum de inițiativă și de diligență le obligă, în toate cazurile, așa cum o demonstrează speța analizată, să obțină datele informative necesare și să le integreze ca atare în contractele pe care le semnează.

Dr. O. CĂPĂȚINA

Zone libere

Prin Zonă liberă se înțelege, în principiu, un teren bine delimitat, îngrădit și păzit, în cadrul căruia se pot face operațiuni de descărcare, depozitare, prelucrare și expediere a mărfurilor, fără a fi supuse formalităților vamale ale țării pe teritoriul căreia se află zona liberă.

Scopul înființării unei zone libere este de a favoriza dezvoltarea economică a unei anumite regiuni, sau de a facilita și mări traficul de mărfuri, în special a celor de tranzit. Pentru a corespunde scopului în care sînt înființate, zonele libere sînt amplasate, de obicei, în porturi, dar ele pot exista și în aeroporturi, stații importante de cale ferată sau în alte puncte din interiorul sau de la frontiera unei țări.

Zonele libere erau cunoscute sub denumirea de porturi libere, dar originea lor nu este bine datată.

Cartagina, a fost primul port liber fondat în 814 î.e.n., apoi au fost stabilite alte porturi libere în zona Mediteranei, pe coasta de vest a Africii și a Feniciei.

Mai tîrziu, în secolul al XIII-lea, au apărut porturi libere în orașele Ligii Hansiatică. În alte țări, aceste zone au fost denumite „Zone libere de comerț“. Astfel, s-au înființat în mai mult de 70 de orașe din nordul Europei, asemenea porturi în care se operau mișcări de bunuri și capital.

În Italia se înființează porturi franco la Toscana 1547, Livorno 1696, Civita Vecchie 1732.

În Franța, Marsilia este declarată port franco în timpul lui Ludovic al XIV-lea prin edictul din 26 martie 1669, din inițiativa lui Colbert. Apoi, în 1860, la 12 iunie, prin lege, se declară Zonă liberă Haute-Savoie.

Italia va declara la Genova zonă liberă, Danemarca în 1894 declară zonă liberă portul Copenhaga, Grecia în 1925 declară zonă liberă la Salonic.

În conceptul modern, zona liberă, este în mod general acceptată ca un serviciu de utilitate publică, în virtutea unei concesiuni guvernamentale printr-o întrepriză publică sau particulară. Dacă aceste reglementări interioare în materie de magazinaj, inspecție, control, expunere și mișcarea mărfurilor trebuie să aibă un caracter liberal, ele trebuie să satisfacă în același timp unele cerințe obligatorii de igienă, de securitate și de vamă, exterioare impuse de țara în care aceste zone funcționează.

Toate mărfurile de origine străină sau națională, cu excepția celor care sînt prohibite, pot fi introduse în zonă, înmagazinate, expuse, vîndute, dezambalate și recondiționate, triate, amestecate cu mărfuri străine sau naționale sau supuse altor manipulări și transformări industriale autorizate, fără a fi supuse legislației vamale a țării respective.

În cazul cînd pentru înobilizarea unor mărfuri se utilizează materii prime și materiale din țara de reședință a zonei libere, în proporție de pînă la 30—40%, exportatorul mărfurilor astfel înobilate pot beneficia de prime de export proporționale cu valoarea materiilor prime și materialelor folosite.

Mărfurile stocate în zona liberă pot fi prezentate în magazine sau expoziții special amenajate în scopul vânzării în țara respectivă sau pentru export în alte țări. Aseme-

nea expoziții pot fi organizate uneori, cu aprobarea autorităților competente, în orașul de reședință al zonei libere, deci în afara teritoriului scutit de vamă.

O caracteristică esențială a zonelor libere este aceea că ele sînt excluse din teritoriul vamal al țării în care sînt create.

Administrarea zonei libere este asigurată, de regulă, de către o întreprindere sau altă organizație economică aparținînd administrației de stat sau unei administrații locale. În multe țări capitaliste, la administrarea zonelor libere participă și capitalul privat.

În zonele libere pot fi introduse orice mărfuri de origine străină — cu excepția celor prohibite — fără efectuarea controlului vamal și fără a fi supuse la plata taxelor vamale. Expedierea mărfurilor din zona liberă se face în aceleași condiții.

În cazul importului din zona liberă, mărfurile străine sînt supuse legilor și reglementărilor vamale ce se aplică tuturor mărfurilor importate de țara pe teritoriul căreia se află zona liberă (taxe vamale, licențe etc.). Taxele vamale se plătesc numai în momentul introducerii mărfurilor pe teritoriul țării importatoare. Este de menționat faptul că, în unele țări, s-a stabilit practica de a se plăti taxele vamale la nivelul valorii importate în starea în care se găsea înainte de prelucrarea ei în zona liberă (semifabricate, materii prime, mărfuri în vrac etc.) ceea ce constituie un avantaj însemnat pentru importatorii respectivi.

Operațiunile efectuate în zonele libere prezintă o serie de avantaje, atît pentru țara pe teritoriul căreia sînt amplasate, cît și pentru clienții străini.

În ceea ce privește avantajele țării pe teritoriul căreia se află zona liberă sînt următoarele :

— prima categorie de avantaje valutare se referă la rezultatele prestațiilor oferite de zona liberă ; atragerea și dezvoltarea traficului de tranzit ; manipularea mărfurilor străine (descărcare, încărcare, transbordare) ; depozitarea mărfurilor în magazii și pe platforme ; executarea operațiilor de ambalare, dezambalare, asamblare, sortare, curățire, prelucrări etc. ; închirierea de spații și terenuri ; utilizarea forței de muncă autohtone calificate pentru efectuarea diverselor operațiuni caracteristice activităților din zona liberă respectivă ;

— folosirea în măsură mai mare a mijloacelor de transport naționale, ceea ce contribuie la creșterea încasărilor în valută și permite aplicarea unor măsuri menite să accelereze dezvoltarea parcului autohton de mijloace de transport ;

— dezvoltarea economică a regiunii în care este amplasată zona liberă ;

— realizarea unor stocuri de marfă, necesare economiei naționale, din care să se poată aproviziona în mod rațional consumatorii interni, fără a fi necesare importuri masive în perioadele cînd conjunctura pieței externe este nefavorabilă.

În ceea ce privește avantajele exportatorilor care utilizează zona liberă acestea sînt : — eliminarea obligației de a consemna la vamă contravaloarea taxelor vamale, evitîndu-se astfel blocarea unor sume importante ; posibilitatea de a răspunde prompt la cererile piețelor apropiate și de a vinde mărfurile în momentul conjunctural optim ; posibilitatea de a organiza în zonă magazine-expoziții permanente, în vederea vânzării ; posibilitatea depozitării mărfurilor în zonă, fără limită și fără plata taxelor vamale, pînă în momentul realizării exportului ; scutirea de import pe cifra de afaceri pentru mărfurile care se vînd în zonă și se reexportă ; obținerea de beneficii importante din diferența de taxe de transport pentru mărfurile aduse în vrac și reexportate din zonă, după prelucrare ; obținerea certificatului de origine al țării pe teritoriul căreia se află zona liberă, pentru marfa prelucrată în zonă și care s-a încorporat un anumit procent din produsele țării respective ; posibilitatea de a aduce subsansamble și părți componente din diferite țări, de a le prelucra în zonă și de a le reexporta ca produs finit ; dreptul de a contribui la amenajarea, dotarea, utilizarea zonei, pe bază de cooperare, urmînd ca investițiile să fie recuperate prin serviciile prestate de administrația zonei.

De asemenea, pentru importatorii care aduc mărfurile prin zona liberă, există o serie de avantaje ca : apropierea mărfurilor de piața proprie ; posibilitatea de a cumpăra diverse mărfuri din zonă, după ce au fost supuse unor prelucrări care le sporesc valoarea și le fac mai adecvate beneficiarilor interni ; posibilitatea de a avea stocuri de mărfuri în apropiere, pentru situațiile cînd conjunctura pieței internaționale este defavorabilă, fără a mai fi obligați să plătească prețuri majorate subfurnizorilor și fără a face eforturile bugetare necesare în legătură cu plata mărfii și a taxelor vamale aferente importului de loturi mari.

Dr. Toma GEORGESCU

Întrebări și răspunsuri

● **I. PRELIPCEANU (Iași)** se întreabă de posibilitatea recuperării taxei de timbru aferente pretențiilor la care unitatea reclamantă a renunțat în intervalul dintre restituirea acțiunii pentru completare și reintroducerea ei la arbitraj. În situația expusă există dreptul de a obține restituirea taxei de timbru respective. Întrucît restringerea pretențiilor poate fi asimilată cu retragerea parțială a cererii de arbitraj, intervenită într-un moment cînd sînt întrunite condițiile legale pentru restituirea taxei de timbru.

● **G. DUMITRAȘCU (București)** dorește unele detalii privind măsurile prin care se dispune efectuarea expertizelor contabile și tehnice. Potrivit art. 44 din Decretul nr. 79/1971, organul care dispune efectuarea expertizei contabile sau tehnice este obligat

să indice în scris, prin ordonanță sau încheiere, după caz, obiectul expertizei și întrebările la care expertul trebuie să răspundă, să stabilească data depunerii raportului de expertiză, să fixeze remunerația expertului și să comunice biroului local pentru expertize contabile numele expertului numit.

● **N. IONESCU (Prahova)** întreabă dacă este legal ca unitatea socialistă pîrită să fie obligată la suportarea cheltuielilor de arbitraj, deși contractul pe baza căruia s-au cerut penalitățile a devenit nul prin efectul anulării sarcinii de plan, împrejurare de care s-a ținut seama la rezolvarea litigiului, neacordîndu-se, pe acest motiv, penalitățile pretinse. Soluția la care vă referiți este, fără îndoială, legală dacă sarcina de plan a fost anulată la cererea unității pîrite. Nu era

cazul obligării pîritei la plata cheltuielilor de arbitraj constînd în taxa de timbru aferentă acțiunii dacă nulitatea contractului este consecința modificării sarcinii de plan prin efectul unei legi, unui decret sau a unei hotărîri a Consiliului de Miniștri intervenite în cursul arbitrajului litigiului. În astfel de situații se procedează la avizarea restituirii taxei de timbru.

● **G. ARMEANCA (București)** întreabă dacă organele arbitrajului de stat sînt competente să rezolve litigiile ivite între asociațiile de locatari și unitățile socialiste furnizoare de energie termică. Potrivit art. 67 din Legea nr. 5/1973, asemenea litigii se soluționează de către instanțele judecătorești, cu excepția celor date, în mod expres, în competența altor organe. Atît din prevederile legii menționate, cît și din cele ale Statutului privind organizarea și funcționarea asociațiilor de locatari, aprobat prin Decretul nr. 387/1977, rezultă că asociațiile de locatari nu sînt organizații obștești.

Ca atare, organele arbitrajului de stat nu sînt competente, conform art. 1 din Legea nr. 5/1954, să rezolve litigiile în care una dintre părți este o asociație de locatari. Competența rezolvării acestor litigii revine instanțelor judecătorești.

● **G. NEGREA (Maramureș)** întreabă dacă o unitate socialistă care contractează, în calitate de furnizoare, livrarea unui produs care nu face parte din categoria aceluia care se planifică prin repartiții poate invoca nulitatea contractului pe motiv că nu a obținut repartiții pentru materia primă necesară fabricării acestui produs. Răspunsul este negativ. Din rețutarea dv. reiese că produsul putea fi contractat fără repartiție. În aceste condiții, contractul încheiat prin acordul părților este valabil. Lipsa repartițiilor de materii prime nu afectează validitatea contractului.

● **I. BASARAB (Cluj-Napoca)** solicită unele lămuriri cu privire la tranzitul organizat și în legătură cu răspunderea care poate reveni verigii intermediare în cadrul acestei modalități de livrare. Tranzitul organizat se realizează prin prevederea concordantă în cele două contracte pe care le încheie veriga intermediară a clauzei potrivit căreia atît livrarea produselor, cît și decontarea prețului are loc nemijlocit între furnizorul efectiv și beneficiarul efectiv. Contrar celor arătate de dv., tranzitul organizat nu poate rezulta din modul cum au avut loc, în fapt, livrările. În cazul unor neconcordanțe între cele două contracte încheiate de veriga intermediară, consecințele acestor neconcordanțe se suportă cu titlu de daune de către veriga aflată în culpă pentru necorelarea corespunzătoare a contractelor.

● **V. ROMAȘCANU (Olt)** se interesează de răspunderea care revine întreprinderii furnizoare de energie electrică în cazul întreruperii nejustificate în furnizarea energiei. Potrivit art. 88 din Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, aprobat prin H.C.M. nr. 2763/1968, pentru furnizarea insuficientă a energiei electrice se datorează o penalitate egală cu de 8 ori valoarea energiei nefurnizate. În conformitate cu dispozițiile art. 91 din același regulament, prin achitarea penalității către consumator pentru furnizarea insuficientă a energiei electrice, furnizorul este absolvit de orice alte răspunderi față de consumator.

● **R. FINKLER (Arad)** se interesează de regimul juridic al notelor de comandă suplimentară care se emit în cursul executării lucrărilor de construcții-montaj. Asemenea note se emit în legătură cu contractele de antrepriză în situația în care lucrările nu au fost contractate la preț ferm.

Ele trebuie să se încadreze în valoarea totală a documentației tehnico-economice aprobate și să fie acceptate de antreprenor. Acesta din urmă poate formula obiecțiuni la notele de comandă suplimentare, iar obiecțiunile se rezolvă în cadrul procedurii aplicabile soluționării neînțelegerilor ivite cu prilejul încheierii contractului de antrepriză.

● **C. ZILIERU (Galați)** solicită lămuriri cu privire la obligațiile care revin unității socialiste căreia cărușul, din greșală, i-a predat mărfuri care nu-l erau destinate. Preluind asemenea produse, unitatea socialistă trebuie să le recepționeze spre a stabili dacă ele corespund din punct de vedere cantitativ cu cele înscrise în documentul de transport. Apoi, produsele trebuie păstrate în condiții de pază și bună conservare la dispoziția unității expeditoare. Unitatea respectivă este în drept să obțină acoperirea cheltuielilor pe care le-a făcut pentru îndeplinirea celor de mai sus.

● **P. NEMETH (Satu Mare)** întreabă dacă unitățile beneficiare sînt în drept să obțină penalitățile prevăzute de art. 47 pct. 1 lit. a din Legea nr. 71/1969 aferent acelor produse care, deși au fost livrate în termen, nu au putut fi folosite conform scopului destinat din cauza apariției unor vicii ascunse. Răspunsul este negativ. Asemenea produse nu pot fi considerate nelivrate din moment ce la data cînd a operat transmiterea dreptului de proprietate sau de administrare directă de la unitatea furnizoare la cea beneficiară nu s-au ridicat obiecțiuni în ceea ce privește calitatea lor. Drept urmare, livrarea fiind considerată efectuată, nu se datorează penalitățile la care vă referiți pe motiv că ulterior au apărut vicii ascunse.

● **M. BĂRBIERU (Vrancea)** întreabă dacă este admisibilă clauza contractuală potrivit căreia unitatea furnizoare răspunde cu penalități numai dacă cantitatea de oțel nelivrată depășește toleranța de $\pm 3\%$ față de cantitatea contractată. Asemenea clauze sînt nelegale, deoarece lipsesc obligațiile de caracterul ferm care le este propriu în cazul contractelor economice, afectînd, în același timp și cantitatea de oțel repartizată prin actul de planificare. Clauza ar fi admisibilă numai în ipoteza în care s-ar dovedi în concret că, potrivit tehnologiei aprobate, oțelurile se produc cu unele toleranțe care nu se pot acoperi la livrările succesive.

● **N. PLOIȘTEANU (București)** cere să i se indice textul legal cîm care rezultă nulitatea contractelor economice încheiate fără ca părțile să fie în posesia repartițiilor. Potrivit art. 3 din H.C.M. nr. 1270/1975, „coordonatorii de bilanță sînt obligați să emită repartiții la toate produsele din nomenclatorul prevăzut la art. 1, fiind interzise între unitățile socialiste, vin-

zarea și cumpărarea acestora fără repartiție”. Deci, produsele prevăzute în nomenclatorul menționat nu pot fi contractate fără repartiție. Nesocotirea acestei interdicții atrage sancțiunea nulității contractului încheiat cu nesocotirea dispozițiilor legale citate.

● **R. FILIMONESCU (Ilfov)** solicită lămuriri în privința pretențiilor pe care unitatea socialistă comitentă le poate formula împotriva întreprinderii de comerț exterior comisionare în cazul neprimirii la timp a produselor din import. În acest caz unitatea comitentă poate formula pretenții la daune numai dacă întreprinderea comisionară nu-i transmite cota cvenită din penalitățile încasate de la furnizorul extern sau dacă omite, în mod culpabil, să îndeplinească actele juridice necesare pentru obținerea acestor penalități.

● **VASILE CHIRILOVICI, Timișoara** — Pentru perioada de întrerupere a activității mamei pentru creșterea copilului pînă la 7 ani, încetează obligația recuperării cheltuielilor de școlarizare. La împlinirea vârstei de 7 ani a copilului și reluarea activității de către mama copilului se reia urmărirea recuperării cheltuielilor de școlarizare dacă respectiva mamă i nu-și continuă activitatea în aceeași unitate sau s-a încadrat într-o altă unitate sau s-a încadrat într-o altă unitate fără acordul unității cu care a încheiat contractul de școlarizare.

● **MARTIN VASS, Tasnad, Satu Mare** — Prețurile de producție și de livrare pentru rolele de la transportoare sînt publicate în catalogul CM.5 vol. V, ediția 1976, paginile 219—221, 255—257 și 261. Aceste prețuri sînt unice, indiferent de destinația rolor ca piese de schimb sau pentru producție ca piese de montaj. În privința unei diferențe de preț de 30%, menționăm că nu există nici o prevedere legală care să permită această majorare. În ceea ce privește catalogul CM.5, vol. I ediția 1976, la care faceți referire, acesta cuprinde numai prețuri de producție și de livrare pentru reductoare de turație mecanice, pompe și piese de schimb ale acestora, fără role.

● **L. ODANGIU, București** — În cazul în care la efectuarea reparațiilor planificate, alături de muncitorii de întreținere și reparații, participă și muncitorii care realizează producția pe utilajul respectiv, aceștia pot fi retribuiți în regie pe perioada respectivă, cu condiția realizării sarcinilor proprii de muncă specifice acestei activități. Este de menționat că prevederile legale existente nu interzic retribuirea în acord și în regie în aceeași lună. Trebuie reținut însă că în cazul în care se lucrează atît în acord cît și în regie într-o anumită lună, unitățile au obligația de a lua măsuri pentru înregistrarea strictă a timpului lucrat în acord și respectiv în regie și a lucrărilor efectuate.

Vă
prezentăm

ÎNTEPRINDEREA „AUTOBUZUL” – BUCUREȘTI

*Autobuzul articulat, tip 117—UDA, 150 pasageri, din care 59 pe scaune.
Viteză 65 km/h, echipat cu motor Diesel de 192 C.P.*

Intreaga producție de autobuze pentru transportul urban și interurban, troleibuze și o mare parte din cea de autoutilitare din țara noastră este asigurată astăzi de întreprinderea „Autobuzul” din București. Profilată la crearea sa — în 1953 — pentru producția de mașini agricole și remorci, cunoscută în întreprindere bucureșteană a trecut prin mai multe etape de dezvoltare și modernizare.

Din anul 1957 livrează autobuze urbane și interurbane, iar în 1958 a produs primele tipuri de autoutilitare (furgonete, camionete, auto-sanitare, microbuze și autoșasiuri pentru carosări speciale). Tot atunci a început și fabricația primelor troleibuze de concepție românească.

Întreprinderea s-a dezvoltat an de an, și-a mărit capacitățile de producție, a fost utilată cu echipamente și utilaje moderne pentru fabricația de caroserii auto. Menționăm în acest sens secția de presaj greu, dotată cu prese de mare tonaj și de mare suprafață pentru execuția elementelor de caroserie; secția de construcții șasiuri și caroserii, înzestrată cu echipamente moderne de sudură (în mediu de gaze protectoare și prin presiune), dispozitive speciale de asamblare ș.a. Două secții cu instalații moderne de vopsire și uscare asigură o calitate superioară

finisajului. Asamblarea generală se face pe două linii de montaj, organizate în flux tehnologic și cotate cu mijloace care asigură mecanizarea complexă a operațiilor.

La „Autobuzul” lucrează un colectiv de muncitori cu o înaltă calificare profesională, un valoros corp tehnic de ingineri și tehnici-

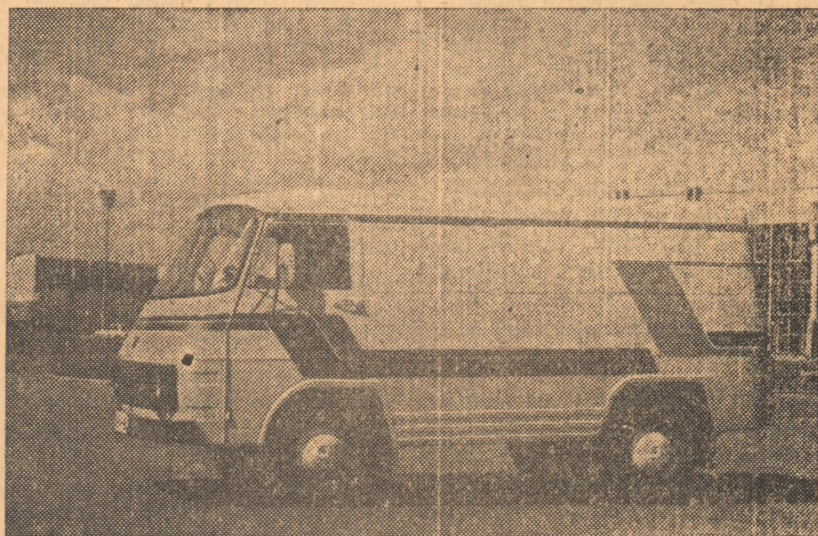
eni care se ocupă de modernizarea continuă a fabricației, de asimilarea de noi produse și diversificarea celor existente.

În anul 1975 s-a trecut la echiparea cu motoare Diesel a autobuzelor, iar în 1978 a început dieselizarea și la clasa de autoutilitare. Începutul lunii mai a.c. a marcat inițierea fabricației de serie a noului tip de troleibuz articulat, cu parametri tehnico-economici ridicați.

Linia constructivă suplă și elegantă, robustețea și performanțele superioare fac ca mijloacele de transport realizate la „Autobuzul” să se bucure de o largă apreciere, inclusiv pe piața externă; ele străbat șoselele a 20 de țări, între care Cuba, Guatemala, Singapore, Cipru, Grecia, precum și țări cu o industrie proprie de profil — R.D. Germană, R.P. Ungară, Anglia, Austria ș.a.

Pentru perioada 1981—1985 se prevede asimilarea în fabricație a noi tipuri de autoutilitare, cu un consum redus de carburanți și cu o capacitate și volum de transport mărit. De asemenea se vor introduce în fabricație noi tipuri de autobuze pentru transport interurban și de turism, cu un grad de confort și securitate sporit.

Ion VASILESCU

Autofurgonetă TV—12 și TV—14—F. Se poate echipa cu motor cu benzină, sau cu motor cu motorină.